

UiO : **Det juridiske fakultet**

Skattemessig behandling av transaksjonskostnader

Skriv inn eventuell undertittel her

Kandidatnummer: 683

Leveringsfrist: 25. november 2014

Antall ord: 17 845

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	3
1.1	Problemstillinger.....	3
1.2	Bakgrunn og tema.....	3
1.3	Videre fremstilling.....	5
2	GENERELT OM TRANSAKSJONSKOSTNADER OG FRADRAGSRETT.....	6
2.1	Transaksjoner og kostnader som kan oppstå.....	6
2.2	Kort om vilkår for direkte fradrag.....	8
2.3	Aktiveringsplikt vs. direkte fradrag.....	8
3	HOVEDREGEL OM FRADRAGSRETT.....	10
3.1	Innledning.....	10
3.2	Oppofrelse.....	10
3.3	Tilknytning.....	13
3.3.1	Innledning.....	13
3.3.2	Skatteloven § 6-24.....	13
3.3.3	Skattyters formål.....	14
3.3.4	Delt formål - hovedformåls læren.....	15
3.3.5	Kostnader som gjelder selve inntektskilden.....	16
3.3.6	Oppsummering.....	20
3.4	Nærmere om grensen.....	21
3.4.1	Innledning.....	21
3.4.2	Skatteloven § 10-32 (2) – betydning for grensen?.....	21
3.4.3	Grensen mot fradragsberettigede driftskostnader forut for oppkjøpet (salget).....	23
3.4.4	Grensen mot kostnader tilknyttet objektets avkastning.....	26
3.4.5	Grensen mot restruktureringskostnader, stiftelseskostnader, emisjonskostnader mv.....	27
3.5	Tilordning.....	29
4	KOSTNADSBELASTNING AV MÅSELSESKAPET.....	30
4.1	Innledning.....	30
4.2	Utbyttespørsmålet.....	30
4.2.1	Innledning.....	30
4.2.2	Rt. 2000 s. 2033 (Santech).....	31
4.2.3	Aksjonærinteressen vs. selskapsinteressen.....	33
4.2.4	Det skatterettslige utbyttebegrep.....	33

4.2.5	Rettstilstanden etter Santech-dommen	35
4.2.5.1	Utgangspunkt	35
4.2.5.2	Hvem initierer prosessen?	35
4.2.5.3	Utforming av mandatbrev – formalitet/realitet	36
4.2.5.4	Den konkrete rådgivning/bistand	36
4.2.5.5	Mulig skjæringstidspunkt – beslutning av aksjesalg.....	37
4.2.5.6	Break fee som eksempel	38
4.2.6	Forbud mot finansiell assistanse, aksjeloven § 8-10	38
4.2.7	Oppsummering	39
4.3	Fradragsrett for selskapet	40
5	TRANSAKSJONSKOSTNADER VED MISLYKKET OPPKJØP.....	42
5.1	Innledning	42
5.2	Utenfor fritaksmetoden	42
5.3	Innenfor fritaksmetoden.....	42
5.3.1	Innledning	42
5.3.2	Kostnader pådratt i den innledende fase	43
5.3.3	Løpende eierkostnader.....	43
5.3.4	Ervervs- og realisasjonskostnader	44
5.3.4.1	Innledning	44
5.3.4.2	Ordlyd	45
5.3.4.3	Forarbeider	46
5.3.4.4	Nemndsavgjørelser – sprikende praksis.....	47
5.3.4.5	Oppsummering	49
5.3.4.6	Situasjonen for selger	50
6	AVSLUTNING.....	51
	LITTERATURLISTE.....	53

1 Innledning

1.1 Problemstillinger

I forbindelse med erverv eller overdragelse av aksjeselskap, helt eller delvis, vil det oppstå en rekke kostnader til andre formål enn selve vederlaget for aksjene. Tema for oppgaven er den skattemessige behandlingen av disse kostnadene. Følgende tre hovedproblemstillinger vil behandles:

- 1) Hvor går grensen for fradragsrett for transaksjonskostnader?

En rekke av de kostnader som oppstår i forbindelse med aksjetransaksjoner, vil ha en slik tilknytning til selve ervervet/realisasjonen at de ikke kan fradras direkte. For kjøper er dette et spørsmål om grensen mellom direkte fradrag og aktiveringsplikt. For selger vil kostnaden inngå i gevinst-/tapsoppgjøret dersom den ikke kan fradras direkte. Jeg vil se nærmere på hvilke kriterier som gjelder for grensedragningen. Hovedvekten legges på kjøpers kostnader.¹

- 2) I hvilken utstrekning kan målselskapet (salgsobjektet) belastes for kostnader i forbindelse med at det får nye eiere?

Ofte belastes målselskapet for kostnader i forbindelse med at det får nye eiere. Det oppstår for det første spørsmål om målselskapets betaling utgjør utdeling til de selgende aksjonærer som rammes av utbyttereglerne i skatteloven. For det annet oppstår spørsmål om fradragsrett for kostnaden.

- 3) Fradragsrett for transaksjonskostnader hvor oppkjøpet mislykkes.

Det drøftes hvorvidt de ulike typer av kostnader kan fradras direkte når oppkjøpet ikke gjennomføres. Situasjonen ved delvis mislykket oppkjøp, altså at skattyter erverver færre aksjer enn planlagt, behandles ikke.

1.2 Bakgrunn og tema

Den skattemessige behandlingen av transaksjonskostnadene byr på utfordringer. Temaet er praktisk og aktuelt, og området må anses relativt uavklart.² Transaksjonsmarkedet er en bransje preget av høyt tempo, og transaksjonsteamene kan i mange tilfeller bestå av et helt kobbel av rådgivere. Disse engasjeres både på selger- og kjøpersiden, og ofte engasjerer også målsel-

¹ Både i praksis og litteraturen er det kjøpers kostnader som er tema i klart størst grad.

² Gjems-Onstad (2001) s. 147.

skapet (salgsobjektet) selv rådgivere. Det kan være vanskelig å skille mellom selger og målselskap når det oppstår spørsmål om hvem som egentlig har engasjert rådgiverne, i hvem sin interesse rådgivningen er pådratt og hvem som skal plukke opp regningen for tjenestene. Kjøper er lite interessert i at målselskapet belastes for kostnader i forbindelse med salget, da det i realiteten kan føre til at han indirekte må betale for kostnaden.³ Spørsmål om plassering av rådgivningskostnader, advokatkostnader osv. dukker ofte opp i praksis.

En rekke av de kostnader som pådras i forbindelse med oppkjøp av aksjer må aktiveres.⁴ I så fall tillegges kostnadene aksjenes inngangsverdi. Fradrag via avskrivninger er uaktuelt da verdireduksjonsvilkåret ikke er oppfylt for finansgjenstander.⁵ Kostnaden kommer eventuelt til fradrag ved senere realisasjon av aksjen. Aksjegevinster er som utgangspunkt skattepliktige etter skatteloven § 10-31 (1) jf. § 5-1. Tap kan fradras etter § 10-31 (2) jf. § 6-2 (1). Prinsippet er at aksjens inngangsverdi trekkes fra utgangsverdien ved gevinst-/tapsberegningen, jf. skatteloven § 10-32 (1). Når de aktiveringspliktige kostnadene inngår i aksjens inngangsverdi, vil de komme til fradrag enten ved at gevinsten reduseres eller tapet økes.⁶ Kostnader pådratt i forbindelse med salget vil redusere utgangsverdien og på den måten redusere gevinsten eller øke tapet.⁷ Transaksjonskostnadene reduserer altså skattyters skattepliktige inntekt i realisasjonsåret ved at de inngår i gevinst-/tapsberegningen.

Fritaksmetoden innebærer imidlertid at aksjeselskaper o.l. har skattefrihet for mottatt aksjeutbytte og aksjegevinster, jf. skatteloven § 2-38. Det betyr at transaksjonskostnader som ikke kan fradragsføres direkte, aldri vil komme til fradrag under fritaksmetoden da det ikke foretas noe gevinst-/tapsoppgjør ved realisasjon. Grensen mellom direkte fradrag og aktiveringsplikt er således avgjørende for fradragsretten. Utenfor fritaksmetoden vil grensen derimot kun ha betydning for tidspunktet for fradraget; enten fradrag direkte eller fradrag i forbindelse med realisasjon som forklart over.

Når det gjelder transaksjonskostnader ved mislykket oppkjøp, har vi de seneste par år sett en forsøksvis avklaring av rettstilstanden fra skattemyndighetenes side. I prinsipputtalelse fra Skattedirektoratet av 8. mai 2013 gjennomgås fradragsretten for kostnader som ville vært aktiveringspliktige ved gjennomført oppkjøp.⁸ Det konkluderes der med at skattyter normalt har direkte fradragsrett ved forsøk på å erverve aksjer utenfor fritaksmetoden, mens forsøk på å

³ Aabø-Evensen (2011) s. 105.

⁴ Gjems-Onstad (2001) s. 146.

⁵ Zimmer (2014) s. 196.

⁶ *ibid.* s. 179.

⁷ *ibid.* s. 287.

⁸ Utv. 2013/1181.

erhverve aksjer omfattet av fritaksmetoden ikke vil gi fradragsrett. Uttalelsen er møtt med kritikk, og det er grunn til å reise spørsmål om Skattedirektoratets oppfatning er holdbar basert på de foreliggende kilder. To klagenemndsavgjørelser som går i hver sin retning hva angår spørsmålet om fradragsrett hvor aksjene ville vært omfattet av fritaksmetoden, illustrerer ytterligere den tvil og usikkerhet som råder på området. Dette gjør området til et interessant og spennende emne for masteravhandlingen.

Termen «transaksjonskostnader» vil i oppgaven benyttes om alle kostnader som kan oppstå i forbindelse med en aksjetransaksjon, både de som kan fradras direkte og de som må aktiveres. En ser av og til at transaksjonskostnader brukes som betegnelse på de kostnader som er aktiveringspliktige.⁹ I det følgende vil begrepet ikke begrenses til kun å gjelde aktiveringspliktige kostnader.¹⁰

1.3 Videre fremstilling

I den videre fremstilling vil det i punkt 2 gjøres rede for ulike kostnadstyper som gjerne vil oppstå, og et par typetilfeller av transaksjoner. Det er nyttig med en grunnleggende forståelse av hvordan de ulike problemstillingene oppstår i praksis. Videre vil reglene om direkte fradrag og aktiveringsplikt kort presenteres. Punkt 3 vil inneholde en grundig gjennomgang av hovedregelen om fradrag i skatteloven § 6-1 første ledd første punktum, og grensen mellom direkte fradragsrett og aktiveringsplikt behandles nærmere. De skattemessige problemstillinger som oppstår i forbindelse med kostnadsbelastning av målselskapet behandles i punkt 4. Oppgavens siste hovedproblemstilling – skattemessig behandling av transaksjonskostnader ved mislykket oppkjøp – behandles i punkt 5.

Avhandlingen fokuserer på transaksjonskostnader i forbindelse med hel eller delvis overdragelse av aksjeselskap. Det avgrenses mot innmatstransaksjoner, dvs. hvor kjøper erverver et målselskaps virksomhet som sådan.¹¹ Kostnader ved andre typer reorganisering enn aksjekjøp/aksjesalg, slik som fusjon/fisjon, emisjoner m.m., vil få plass i oppgaven, men da som en del av behandlingen av oppkjøpskostnader.

⁹ F.eks. i Utv. 2013/1181.

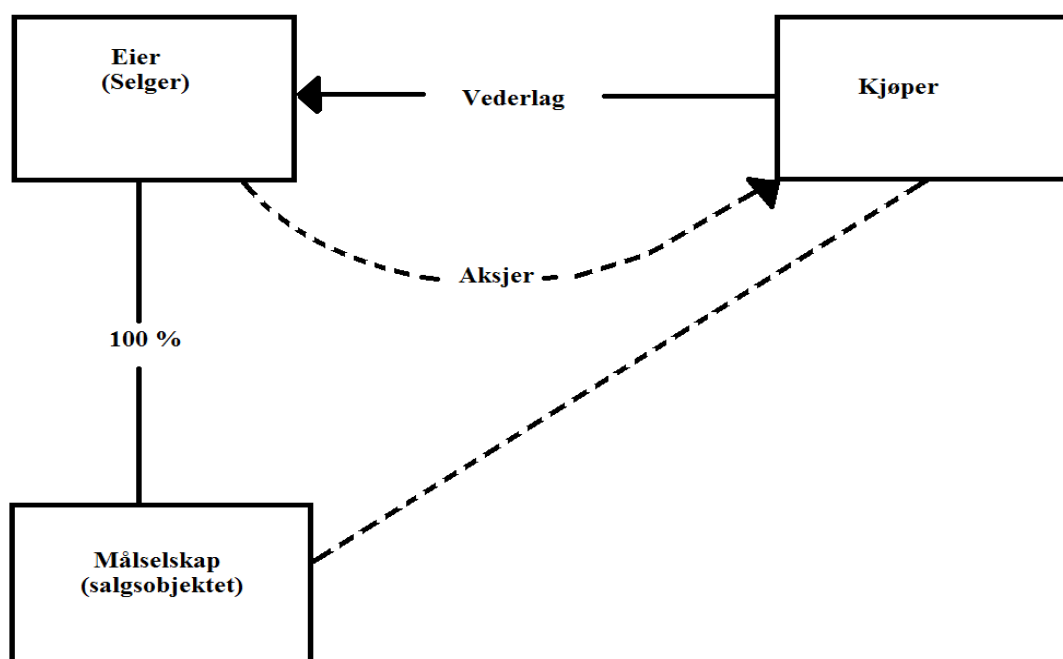
¹⁰ Som i Lignings-ABC (2014) i kapittelet «Transaksjonskostnader mv.» s. 1306-1310.

¹¹ Aabø-Evensen (2011) s. 49.

2 Generelt om transaksjonskostnader og fradragsrett

2.1 Transaksjoner og kostnader som kan oppstå

Helt grunnleggende vil en transaksjon ha tre involverte subjekter: eier/selger, kjøper og målselskapet (salgsobjektet). La oss så tenke oss at det kun er én eier (aksjonær) av målselskapet, og hvor det kommer en kjøper på banen som ønsker å kjøpe samtlige aksjer. Transaksjonen gjennomføres så ved at selger overfører samtlige aksjer til kjøper mot vederlag. Kjøper blir da eier av målselskapet.¹²

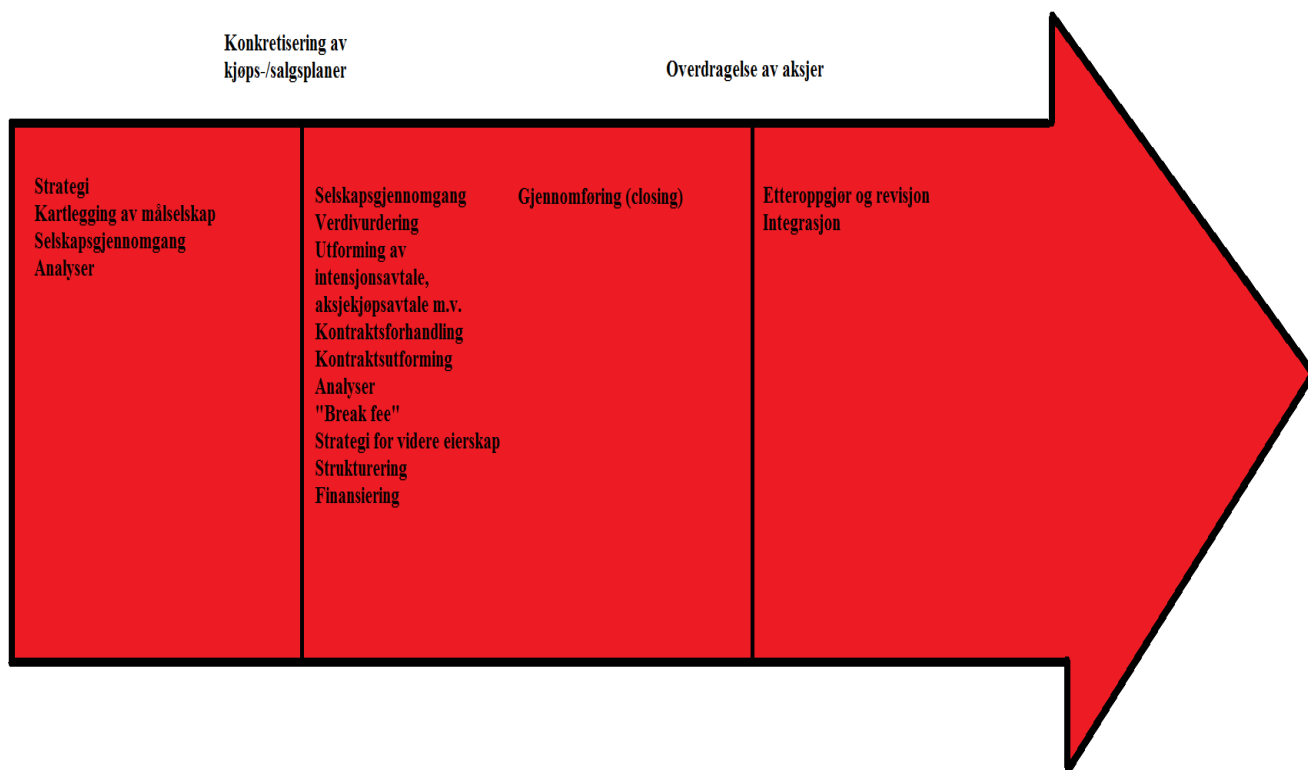
Et annet scenario kan være at kjøper bare erverver en mindre andel av aksjene fra selger, f.eks. 35 %. Samtidig har målselskapet behov for kapital, og det besluttes kapitalforhøyelse ved nytegning av aksjer (nyemisjon) etter reglene i aksjeloven §§ 10-1 til 10-19. Her kan tenkes at kjøper av aksjeposten på 35 % samtidig emitterer aksjer i målselskapet for å få en eierandel på <50 %. Kjøper blir da eier i selskapet både gjennom oppkjøp av aksjepost og emisjon.

Typiske aktører som involveres i transaksjonsprosessen er advokater, meglerhus, revisorer, banker og verdipapirforetak, bedriftsmeglere m.fl.¹³ Omfanget av rådgivere og rådgivning vil variere med transaksjonens størrelse, hvilken type virksomhet det er snakk om, hvilken kompetanse de ulike parter besitter selv osv.

¹² Egen illustrasjon.

¹³ Aabø-Evensen (2011) s. 89-100.

For å illustrere hvilke kostnader som kan påløpe i en transaksjonsprosess, presenteres en tidslinje med fremdriften i en tenkt transaksjonsprosess.¹⁴

Tidlig i prosessen vil de respektive parter gjerne engasjere finansielle rådgivere o.l. til strategisk rådgivning. Her er det ikke nødvendigvis klart at kjøp/salg er målet med prosessen. Kanskje er fusjon like aktuelt som oppkjøp på dette stadiet, eller man vurderer å få inn nye aksjonærer gjennom en emisjon. Fra eiers/målselskapets side vil oppdragsbeskrivelsen til rådgiveren kunne være formulert svært vidt, f.eks. å bistå som målselskapets «*finansielle rådgiver i forbindelse med gjennomføring av de strategiske vurderinger og veivalg selskapets ledelse, styre og aksjonærer står overfor*».¹⁵ Kostnader til kartlegging og vurdering av målselskaper er typiske kjøperkostnader på dette stadiet.

Før eller siden fattes beslutning om salg/kjøp. Det pådras typisk kostnader til selskapsgjennomgang (due diligence), forhandlinger, kontraktsutforming, finansieringskostnader, forberedelse av overdragelsen osv. I forbindelse med selve gjennomføringen av overdragelsen vil det også påløpe kostnader, hvor kostnader til megler er særlig relevant. Etter selve overtagelsen av aksjene påløper gjerne kostnader til å forberede eller gjennomføre den etterfølgende drift,

¹⁴ Egen illustrasjon.

¹⁵ Formulering fra Sundal Colliers oppdragsbrev i saken inntatt i Rt. 2000 s. 2033.

integrering og omorganisering av virksomheten. Det hender imidlertid ikke sjelden at kostnader av denne typen pådras også i forkant av overtagelsen.¹⁶

2.2 Kort om vilkår for direkte fradrag

Skatteloven § 6-1 første ledd første punktum inneholder hovedregelen om fradrag. To vilkår må være oppfylt for at skattyter skal ha fradragsrett for en kostnad. For det første må det foreligge en *oppofrelse* av en fordel. For det annet må oppofrelsen ha *tilknytning* til inntekt eller inntektsskapende aktivitet. Skatteloven § 6-1 (1):

«(1) Det gis fradrag for kostnad som er pådratt for å erverve, vedlikeholde eller sikre skattepliktig inntekt. Bestemmelser som presiserer, utvider eller innskrenker fradragsretten for kostnader som nevnt i forrige punktum er gitt i §§ 6-10 til 6-32.»

Oppofrelseskravet kan utledes av lovens formulering ved at en «*kostnad*» må være «*pådratt*». Et vesentlig poeng når det gjelder oppofrelsesvilkåret er at ren ombytting av verdier ikke vil innebære oppofrelse. Oppofrelsen må gjelde en fordel i skatterettslig forstand.¹⁷

Tilknytningskravet kan utledes av at kostnaden må være pådratt «*for å*» erverve, sikre eller vedlikeholde skattepliktig inntekt.¹⁸ Det må være tilknytning mellom den oppofrede kostnad og skattyters inntekt eller inntektsskapende aktivitet.¹⁹ Sentralt ved tilknytningsvurderingen er hvorvidt skattyters formål med oppofrelsen har vært å erverve, sikre eller vedlikeholde inntekt.²⁰ For transaksjonskostnader er det et sentralt spørsmål om kostnaden er tilknyttet selve inntektskilden/aksjeerhvervet eller inntektservervet.²¹

2.3 Aktiveringsplikt vs. direkte fradrag

Det går et grunnleggende skille mellom aktiveringsplikt og direkte fradrag. Hvor skattyter får en motytelse som har «*varig verdi*», vil han måtte aktivere kostnaden, og den kan således ikke fradragsføres grunnet manglende oppofrelse.²² Aktiveringsplikt kan også bli resultatet hvor kostnaden må anses oppofret isolert sett, men hvor den er tilknyttet selve inntektskilden (aksjene).²³

¹⁶ Se Utv. 2002 s. 1006.

¹⁷ Zimmer (2014) s. 182-183.

¹⁸ *ibid.* s. 183.

¹⁹ *ibid.* s. 197.

²⁰ *ibid.* s. 199.

²¹ Hauge (2014) s. 286.

²² Zimmer (2014) s. 185.

²³ Zimmer (2014) side 215-218 og Utv. 2002 s. 1006.

Aktiveringsplikt innebærer at skattyter *«taper retten til å påberope seg utgiften hvis ikke dette skjer gjennom aktivering og senere fradrag gjennom avskrivninger eller realisasjon»*.²⁴ For finansgjenstander er som nevnt kun fradrag ved realisasjon aktuelt.

Når det gjelder selve vederlaget for aksjene, representerer dette kun en ombytting av skattyters verdier.²⁵ Som vist i pkt. 2.1. oppstår imidlertid en rekke andre kostnader i forbindelse med aksjeerwerb, og det må vurderes hvorvidt disse må aktiveres.

Skatteloven § 10-32 annet ledd hjemler aktiveringsplikt for enkelte kostnader i forbindelse med aksjeerwerb. Det bestemmes at aksjens inngangsverdi settes til det beløp skattyter har betalt for aksjen, tillagt eventuelle kostnader som skattyter har hatt til *«mekler eller lignende»* ved anskaffelsen. Det uttales i Ot.prp. nr 1 (2004-2005) pkt. 6.5.3.2 at aktiveringsplikten etter § 10-32 (2) bare omfatter kostnader som har *«direkte sammenheng med anskaffelsen eller realisasjon av aksjen»*. Det tyder på en snever tolkning av ordlyden *«mekler eller lignende»*, og kostnader til forhandlinger, bedriftsgjennomgang og kontraktsutforming nevnes som kostnader som faller utenfor bestemmelsens virkeområde. Det uttales imidlertid at bestemmelsen ikke kan tolkes antitetisk, og at *«også utenfor virkeområdet til bestemmelsen kan det være aktiveringsplikt for kostnader som er pådratt i forbindelse med aksjeerwerbet»*.²⁶ Mer om § 10-32 (2) sin betydning for aktiveringsplikten i punkt 3.4.2.

²⁴ Gjems-Onstad (2012) s. 127.

²⁵ Zimmer (2014) s. 184-185.

²⁶ Ot.prp.nr.1 (2004-2005) pkt. 6.5.3.2.

3 Hovedregel om fradragsrett

3.1 Innledning

Etter skatteloven § 5-1 første ledd anses «*enhver fordel vunnet ved arbeid, kapital eller virksomhet samt pensjon, føderåd og livrente*» som skattepliktig inntekt. Bestemmelsen hjemler skatteplikt for personlige skattytere så vel som selskaper. Ved beregning av skattyters alminnelige inntekt har skattyter krav på kostnadsfradrag, dvs. at skattyter kan trekke fra de kostnader han har hatt i forbindelse med ervervet av inntekten.²⁷ Hovedregelen om fradrag i skatteloven § 6-1 første ledd lyder:

«Det gis fradrag for kostnad som er pådratt for å erverve, vedlikeholde eller sikre skattepliktig inntekt. Bestemmelser som presiserer, utvider eller innskrenker fradragsretten for kostnader som nevnt i forrige punktum er gitt i §§ 6-10 til 6-32.»

Som nevnt i punkt 2.3 oppstiller bestemmelsen vilkår om at kostnaden må være oppofret, samt at den må ha tilknytning til skattepliktig inntekt. De ulike kostnadene må vurderes konkret mot hhv. oppofrelses- og tilknytningsvilkåret for å avgjøre hvorvidt skattyter har fradragsrett for dem.²⁸

Jeg vil i det følgende redegjøre for hva som ligger i hhv. oppofrelses- og tilknytningskravet, før jeg går nærmere inn på grensen mellom direkte fradragsrett og aktiveringsplikt for transaksjonskostnader i forbindelse med aksjekjøp-/salg.

3.2 Oppofrelse

Kjernen i oppofrelsesvilkåret er at det må finne sted en reduksjon i skattyters formuesstilling.²⁹ Typisk skjer dette ved utbetaling av penger, ved at skattyters eiendeler reduseres i verdi ved slit eller elde, eller ved at verdier konstateres tapt ved avståelse, underslag e.l.³⁰ For transaksjonskostnader er utbetaling av penger den aktuelle form for oppofrelse, og Zimmer formulerer oppofrelsesspørsmålet når det gjelder utbetaling som et spørsmål om vederlaget «*med tilstrekkelig grad av sikkerhet vil påvirke skattyters inntektsforhold i senere år enn betalingsåret*» – om det har «*varig verdi*» for skattyteren. Hvis det er tilfellet, er kostnaden ikke oppofret, men må aktiveres.³¹

²⁷ Zimmer (2014) s. 178.

²⁸ Lignings-ABC (2014) s. 1307.

²⁹ Zimmer (2014) s. 184 og Aarbakke (1990) s. 233.

³⁰ Zimmer (2014) s. 184.

³¹ *ibid.* s. 185.

Det må således vurderes hvorvidt motytelsen skattyter har fått – det være seg rådgivning fra finansiell rådgiver, advokattjenester etc. – utgjør varig verdi for skattyter.

Selve aksjene vil utgjøre varig verdi for skattyter. Kostnaden vil ikke være oppofret da det som nevnt kun vil være tale om ombytting av skattyters verdier. I motsatt ende av skalaen finner vi f.eks. lønns- og leiebetalinger. Arbeidsinnsatsen eller leieretten vil være forbrukt ved årets utløp, og pengene er dermed oppofret.³² Når det gjelder transaksjonskostnader, er det tvilsomt om motytelsen representerer varig verdi. Tjenestene har verdi for skattyter i året de mottas, men vil neppe ha verdi utover dette. Det vil trolig bare helt unntaksvis være slik at verdien av disse tjenestene vil reflekteres i aksjeverdien.

I lagmannsrettsdommen inntatt i Utv. 2002 s. 1006 (Aker-dommen) hadde Aker pådratt seg transaksjonskostnader i forbindelse med oppkjøp av selskaper.³³ Det var tale om advokatkostnader, revisjons- og konsulentkostnader, markedsføringskostnader, reise-, møte- og hotellkostnader, samt diverse kostnader. Spørsmålet i saken var om kostnadene, helt eller delvis, kunne fradras direkte, eller om de måtte aktiveres som del av aksjenes inngangsverdi.

Lagmannsretten kom til at kostnadene var oppofret. Den tok utgangspunkt i Zimmers formulering, og spurte om «*vederlaget med tilstrekkelig grad av sikkerhet vil påvirke skattyters inntektsforhold i senere år enn betalingsåret*». Retten fant det lite naturlig å se kostnadene som ombytting av formuesverdier. Kostnadene ble ansett forbrukt da tjenestene ikke hadde varig verdi for skattyter. Retten utelukket ikke prinsipielt at denne type kostnader kan øke verdien av kjøpsobjektet, men at det ikke var tilfellet i saken. Det sies ikke noe om hvilke tilfeller dette ev. vil gjelde. Imidlertid kom retten til at kostnadene ikke var tilknyttet skattyters inntekt/inntektserverv (ble innrømmet delvis fradrag). Resonnementet var at oppkjøpskostnader pådratt med sikte på erverv av aksjer, må anses å ha tilknytning til aksjeervervet, og ikke til sikring av inntekten eller inntektservervet.³⁴ Det bemerkes at retten ikke formelt avgjorde aktiveringsspørsmålet, da dette måtte vurderes av kompetent nemnd på realiseringstidspunktet.

Staten anførte i Aker-saken, blant annet under henvisning til Rt. 1993 s. 1012 (Forland), at utgifter til et bestemt prosjekt ikke kan anses oppofret. Forland-dommen dreide seg om fradragssrett for planleggings- og utviklingskostnader til et skip som enda ikke var kontrahert, men hvor rederiet hadde gode utsikter til å få den befraktningsavtalen som var en forutsetning for skipsbyggingen. Høyesterett kom til at kostnadene var aktiveringspliktige, da de ikke kunne ses som alminnelige utviklingsutgifter, men «*utgifter til et helt konkret prosjekt*». Retten

³² *ibid.* s. 184.

³³ Utv. 2002 s. 1006.

³⁴ *ibid.*

gir imidlertid ikke uttrykk for at de har vurdert oppofrelsesvilkåret særskilt. Det uttales kun at kostnadene knyttet seg til et helt konkret prosjekt, og at de måtte aktiveres fordi utgiftene «måtte anses som en investering i det skip som senere ble kontrahert». Lagmannsretten i Aker-dommen forstod dommen slik at prosjekteringsutgiftene ble ansett som en ombytting av verdier, jf. uttrykket "investering", og at Forland-dommen derfor ikke kan oppfattes slik at utgifter til et bestemt prosjekt ikke kan anses oppofret.³⁵

Å ta Forland-dommen til inntekt for at utgifter til et bestemt prosjekt ikke kan anses oppofret, kan være å lese for mye inn i Høyesteretts begrunnelse. For det første fordi Høyesterett ikke vurderer hhv. oppofrelses- og tilknytningsvilkåret særskilt. For det annet dreier det seg om en annen kostnadstype enn transaksjonskostnader i forbindelse med kjøp/salg av aksjer. Utviklingskostnader til et konkret prosjekt vil inngå i kalkylen for salgsverdien av driftsmiddelet og således utgjøre en del av kapitalobjektets verdi.³⁶

Hovland og Kvifte mener at det kan utledes en generell regel om at oppkjøpskostnader er oppofret så lenge det ikke skapes noen direkte motverdi, og at tjenestene skattyter betaler for ikke tilfører noen varig verdi til de aksjer som erverves eller til kjøpers virksomhet.³⁷ Også Hauge er av den oppfatning at transaksjonskostnadene må anses forbrukt da det ikke har skjedd noen ombytting til varig verdi, og at ev. aktiveringsplikt følger av kostnadens tilknytning til selve investeringen.³⁸

Jansen er derimot av den oppfatning at erverv av kapitalgjenstander ikke representerer noen oppofrelse, og at dette må gjelde selve kjøpesummen og de kostnader som er direkte knyttet til ervervet. Han skriver videre at det må gjelde selv om enkeltkostnadene ikke konkret genererer verdier. Spørsmålet om fradrag for oppkjøpskostnader løses etter Jansens mening alene ved en analyse av oppofrelseskravet.³⁹

Etter min oppfatning synes må det være riktig å anse kostnaden oppofret hvor motytelsen ikke representerer varig verdi for skattyter. Det vil da ha funnet sted en reduksjon i skattyters formuesstilling, hvilket som nevnt er kjernen i oppofrelsesvilkåret.⁴⁰ Videre vil kostnader til stra-

³⁵ ibid. Det bemerkes at lagmannsretten også uttaler at en så formuleringene i Forland-dommen som et utslag av at tilknytningskravet ikke var oppfylt. Det er således ikke helt lett å få tak på hva de egentlig mener, men klart er det at retten er av den oppfatning at dommen ikke kan tas til inntekt for at utgifter til et bestemt prosjekt ikke kan anses oppofret.

³⁶ Hauge (2014) s. 287. Mer om problemstillingen i punkt 3.4.2.

³⁷ Hovland & Kvifte (1999) s. 50.

³⁸ Hauge (2014) s. 280.

³⁹ Jansen (2003) s. 235-237.

⁴⁰ Zimmer (2014) s. 184 og Aarbakke (1990) s. 233.

tegisk rådgivning, kontraktsforhandlinger, kontraktsutforming, analyser osv. i all hovedsak være forbrukt ved årets utløp, og det synes tvilsomt i hvilke tilfeller de nevnte kostnader vil kunne generere varig verdi for skattyter. Eksempelvis vil ikke advokatbistand til kontraktsforhandlinger og kontraktsutforming påvirke skattyters inntektsforhold utover betalingsåret. Det er nærliggende å trekke en parallell til lønns- og leiekostnader. Dersom kostnadene unntaksvis skulle gjenspeile seg i aksjeverdien, vil de derimot ikke være oppofret.

3.3 Tilknytning

3.3.1 Innledning

Fradragsrett etter skatteloven § 6-1 første ledd første punktum forutsetter at den oppofrede kostnad er «*pådratt for*» å erverve, vedlikeholde eller sikre skattepliktig inntekt. Det må være tilknytning mellom kostnaden på den ene side og skattyters inntekt eller inntektsskapende aktivitet på den annen. Det går en viktig grense mot ikke fradragsberettigede privatkostnader, som presisert i § 6-1 (2). Når tilknytningen skal vurderes, må en se på den konkrete skattyters forhold. En kan ikke si at en viss kostnadstype generelt vil være fradragsberettiget, mens en annen ikke. Vurderingstemaet er hvorvidt den konkrete kostnaden har tilstrekkelig tilknytning til den konkrete skattyters inntekt eller inntektsskapende aktivitet.⁴¹

At kostnaden må knytte seg til *inntekt*, betyr ikke at det kreves tilknytning til en bestemt inntektspost. Det er klart tilstrekkelig at kostnaden knytter seg til skattyters inntektsskapende aktivitet mer generelt.⁴²

For transaksjonskostnader sondres det gjerne mellom kostnader som gjelder inntekten og kostnader som gjelder selve inntektskilden. Kostnaden må ha tilknytning til inntekten/inntektservervet for å være fradragsberettiget. Kostnader tilknyttet selve inntektskilden vil gjennomgående ha for fjern tilknytning til inntekten til at den kan fradras.⁴³ Problemstillingen er således om den enkelte kostnad pådratt i forbindelse med erverv/realisasjon av aksjer har slik tilknytning til selve inntektskilden at den ikke er direkte fradragsberettiget.

3.3.2 Skatteloven § 6-24

Fritaksmetoden innebærer skattefritak bl.a. for aksjegevinst og lovlig utdelt utbytte for de omfattede subjekter, herunder aksjeselskaper.⁴⁴ Kostnader til erverv osv. av fritaksinntekter vil således ikke ha tilknytning til «*skattepliktig*» inntekt. Skatteloven § 6-24 første ledd oppstiller imidlertid et begrenset unntak fra det skattemessige tilknytningskravet.

⁴¹ Zimmer (2014) s. 197-199.

⁴² Zimmer (2014) s. 198. Se også Rt. 1981 s. 256 og Rt. 2008 s. 794.

⁴³ Zimmer (2014) s. 215.

⁴⁴ Skatteloven § 2-38.

Skatteloven § 6-24:

«(1) Det gis fradrag for kostnad som pådras for å erverve inntekt som er fritatt for skatteplikt etter § 2-38.

(2) Det gis likevel ikke fradrag for ervervs- og realisasjonskostnader.»

Bestemmelsen innebærer at det likevel gis fradrag for kostnad pådratt *«for å erverve inntekt som er fritatt for skatteplikt etter § 2-38»*. Bestemmelsens annet ledd fastslår imidlertid at fradrag ikke gis for *«ervervs- og realisasjonskostnader»*.

Når det gjelder grensen mellom § 6-24 første ledd og annet ledd, uttales i forarbeidene at *«for kostnader som tidligere ville vært aktiveringspliktige som del av aksjens inngangsverdi foreslås imidlertid ingen endring»*.⁴⁵ Videre at det tradisjonelle skillet mellom fradragsberettigede kostnader og ikke fradragsberettigede kostnader skal opprettholdes:

«Skillet mellom løpende fradragsberettigede eierkostnader og ikke fradragsberettigede kostnader, skal trekkes etter det tradisjonelle skillet mellom direkte fradragsberettigede kostnader og aktiveringspliktige kostnader. Det innebærer at selskapsaksjonær ikke på noe tidspunkt vil ha fradragsrett for ervervs- og realisasjonskostnader som er aktiveringspliktige for aksjonærer utenfor fritaksmetoden».⁴⁶

Bestemmelsen i § 6-24 (1) gjør at en slipper å trekke grensen mellom kostnader som en skattyter omfattes av fritaksmetoden har i egenskap av å være aksjeeier, og andre kostnader. Såkalte aksjeeierkostnader er fradragsberettigede i og med bestemmelsen i § 6-24 (1).⁴⁷ Grensen mellom direkte fradragsrett og aktiveringsplikt skal trekkes på samme måte innenfor og utenfor fritaksmetoden.⁴⁸

3.3.3 Skattyters formål

Skattyters formål med kostnaden er et relevant tilknytningskriterium. Det sentrale er hvilket formål man kan slutte seg til ut fra de objektive kjensgjerninger som foreligger. Det er ikke skattyters indre tankeprosesser som skal vurderes ved formålsvurderingen. Hvor skattyters formål med kostnaden har vært inntektserverv, kan det ikke kreves at kostnaden har vært nød-

⁴⁵ Ot.prp.nr.1 (2005-2006) pkt. 15.

⁴⁶ *ibid.* pkt. 15.3.

⁴⁷ *Bedrift, selskap og skatt* (2010) s. 334.

⁴⁸ Ikke gitt at dette gjelder kostnader ved mislykket oppkjøp, se punkt 5.

vendig for å erverve, sikre eller vedlikeholde inntekt.⁴⁹ Det kan heller ikke oppstilles noe generelt vilkår om at kostnaden er hensiktsmessig eller egnet til å skape inntekter.⁵⁰ Videre kan det ikke oppstilles noe vilkår om tidsmessig sammenheng mellom kostnaden og den fremtidige inntekt, men den saklige tilknytningen kan bli tvilsom hvor tidshorisonten er lang. Høyesterett uttaler i Rt 2008 s. 794 (Korsvold) at «*dersom det bare påberopes generelle og løse utsagn om fremtidige inntektsmuligheter, vil tilknytningskravet vanskelig bli ansett oppfylt*». Det kan derfor gå en grense, men noe generelt vilkår om tidsmessig sammenheng kan ikke oppstilles. Selv om det ikke kan oppstilles generelle vilkår om kostnadens nødvendighet, egnethet/hensiktsmessighet og tidsmessige sammenheng, kan disse komme inn som viktige momenter hvor spørsmålet om tilknytning er tvilsomt.⁵¹

3.3.4 Delt formål - hovedformåls læren

Det kan foreligge flere formål enn inntektserverv når en kostnad pådras. Skattyter kan ha ett/flere formål som er inntektstilknyttede, og ett/flere som ikke er inntektstilknyttede. Dersom formålene refererer seg til forskjellige deler av kostnaden, må den fordeles. Bare den del som refererer seg til inntektsskapende aktivitet, gir fradragsrett.⁵² Skatteloven § 6-12 lovfester en slik fordelingsløsning når det gjelder bilhold.

Det er imidlertid ikke alltid mulig å fordele kostnaden. Selv om det i administrativ praksis har vært tilløp til en fordelingsløsning også i slike tilfeller, har Høyesterett i flere dommer forutsatt at man må velge samme løsning for hele kostnaden. Det innebærer at man som utgangspunkt legger til grunn hvilket formål som har vært det viktigste med kostnaden.⁵³ I dom inn tatt i Rt. 2005 s. 1434 henviser Høyesterett til «*den alminnelig aksepterte hovedformålsbe traktning*», og dette følges opp blant annet i Rt. 2008 s. 794 (selv om læren nyanseres for de tilfeller hvor de to formålene ikke er uavhengige). Ved hovedformålsvurderingen skal det også legges vekt på kostnadens nødvendighet, egnethet og tidsaspektet.⁵⁴

Dersom en kostnad har tilknytning til både selve aksjeervervet og skattyters løpende drift, må den nærmere avgrensning avhenge av en vesentlighetsvurdering.⁵⁵ I Lignings-ABC uttales at

⁴⁹ Se Rt. 1991 s. 1182 og Rt. 2005 s. 1434.

⁵⁰ Se Rt. 1981 s. 256 og Rt. 2009 s. 1473.

⁵¹ Zimmer (2014) s. 199-203.

⁵² *ibid.* s. 204.

⁵³ *ibid.* s. 205.

⁵⁴ *ibid.* s. 205.

⁵⁵ Gjems-Onstad (2001) s. 151. Tilsvarende fra lagmannsretten i Utv. 2002 s. 1006.

når en kostnad har tilknytning både til erverv av aksjer eller andre formuesobjekter og til den løpende drift, vil hovedformålet være avgjørende.⁵⁶

Det er viktig å understreke at det er formålet med kostnadene, og ikke virkningene av dem, som bestemmer om skattyter har fradragsrett.⁵⁷ Hvor f.eks. en næringsdrivende setter opp trådløst internett for å kunne være i kontakt med sin kundebase, er formålet med kostnadene hans inntektserverv. Det endrer ikke vurderingen at det trådløse nettverket er åpent slik at en rekke andre bedrifter i samme bygg benytter seg av skattyters trådløse nett.

3.3.5 Kostnader som gjelder selve inntektskilden

Som nevnt anses kostnader som gjelder selve inntektskilden å ha for fjern tilknytning til inntekten/inntektservervet til at tilknytningskravet er oppfylt. Grensen mellom inntekter og inntektskilden fremgår ikke av ordlyden i § 6-1, men er utviklet gjennom praksis og teori.⁵⁸ I mange slike tilfeller vil det ikke foreligge oppofrelse, f.eks. selve vederlaget ved aksjekjøp. Hvor det derimot foreligger oppofrelse, hvilket i all hovedsak vil gjelde for transaksjonskostnader, må tilknytningen vurderes.⁵⁹ Som vi har sett, må transaksjonskostnader i all hovedsak anses å være oppofret.

Et eksempel på tilknytning til selve inntektskilden, er kostnader til grunnutdanning. Slike kostnader gjelder etablering av inntektskilden, og kan sammenlignes med investering i gjenstander, f.eks. kjøp av aksjer. Samme tankegang gjelder for prosesskostnader. Kostnader til prosess vedrørende fast eiendom, vil være fradragsberettigede dersom tvisten gjelder leieinntektene, mens prosesskostnader med tilknytning til selve eiendommen vil være aktiveringspliktige. For prosesskostnader har praksis gått langt i å innrømme fradragsrett, men det prinsipielle utgangspunktet er at fradragsretten avhenger av hva saken gjelder.⁶⁰

For kostnader til stiftelse av aksjeselskap og til utvidelse av aksjekapital, beror fradragsretten på hvilket subjekt som tar kostnaden. For aksjonærene vil dette ses som kostnader til etablering av inntektskilden som må aktiveres.⁶¹ Selskapet har derimot fradragsrett for stiftelsesutgiftene.⁶² For kostnader i tilknytning til kapitalinntekt går det en viktig sonndring mellom kost-

⁵⁶ Lignings-ABC (2014) s. 1306.

⁵⁷ Hauge (2014) s. 296.

⁵⁸ Førde (2014) s. 195.

⁵⁹ Zimmer (2014) s. 215.

⁶⁰ *ibid.* s. 215-218. Her behandles kostnader som gjelder selve inntektskilden i forbindelse med tilknytningskravet i § 6-1 første ledd første punktum.

⁶¹ *ibid.* s. 395.

⁶² Rt. 1926 s. 179 (Kredittbanken i Moss). Aksjeloven § 2-5 oppstiller vilkår for når selskapet kan betale utgifterne.

nader som knytter seg til kapitalgjenstanden som sådan, og kostnader som knytter seg til dens løpende bruk og avkastning. Kostnader som faller i førstnevnte gruppe må aktiveres. Dette vil gjelde også andre kostnader i forbindelse med anskaffelsen enn selve kjøpesummen.⁶³

Lagmannsretten kom i Aker-dommen til at tilknytningsvilkåret ikke var oppfylt for en rekke av kostnadene. Det uttales at «utgifter til å sikre selve inntektskilden er ikke fradragsberettiget». Retten uttaler videre aktiveringsplikt inntre for kostnader som knytter seg til selve aksjeervervet:

*«Utgangspunktet må slik lagmannsretten ser det være at oppkjøpskostnader som er pådratt med sikte på erverv av aksjer må anses å ha tilknytning til aksjeervervet, og ikke til sikring av inntekten eller inntektservervet. Utgifter som knytter seg til ervervet av en kapitalgjenstand, eller - som her - et finansobjekt som sådan, skal som alminnelig regel aktiveres, og kan eventuelt komme til fradrag i form av avskrivninger, eller - som her - inngangsverdi.»*⁶⁴

For øvrig kom tilknytningsspørsmålet opp på en noe utradisjonell måte. Formålet med kjøpet av Constructor-selskapene var for Aker ikke primært å sikre seg avkastning på de kjøpte selskapene, men å øke inntjeningen på egen eksisterende virksomhet. Dette bl.a. ved å omorganisere og integrere eksisterende virksomhet med Constructorselskapene, og ved å redusere konkurransen i markedet. Aker anførte at det konkrete formål med selve aksjekjøpet ga grunnlag for å anse oppkjøpskostnadene som knyttet til sikring av skattyters fremtidige inntekter eller inntektserverv. Retten var ikke enig i at det kan oppstilles et skille basert på om formålet var inntektsøkning i eksisterende virksomhet, og om formålet var avkastning på den ervervede virksomhet:

*«Retten finner ikke at det kan være avgjørende for den ligningsmessige behandling av oppkjøpskostnadene om forventningen om økte inntekter som følge av oppkjøpet gjelder forbedring av kjøperens eksisterende virksomhet eller avkastning på den virksomhet som erverves. Retten kan ikke se at det er noen holdepunkter for at det gjelder en slik regel, verken ved oppkjøp av finansobjekter eller ved erverv av andre objekter med varig verdi.»*⁶⁵

⁶³ Zimmer (2014) s. 226.

⁶⁴ Utv. 2002 s. 1006.

⁶⁵ ibid.

Formålet med aksjekjøpet i seg selv kunne således ikke få den virkning at oppkjøpskostnadene ble ansett knyttet til inntektservervet.⁶⁶ Skattyter hadde ervervet aksjer, og det var etter rettens oppfatning avgjørende. Det uttales at «*den ligningsmessige behandling må bygge på de transaksjoner skattyteren faktisk har foretatt*». Av samme grunn kunne det heller ikke tillegges avgjørende betydning at alternativet til aksjeervervet var å pådra økte utgifter i eksisterende virksomhet eller å omorganisere denne, og at disse kostnadene ville vært fradragsberettigede.⁶⁷ Synspunktet synes å være at formålet med selve aksjeervervet er irrelevant. Avgjørende er formålet med den konkrete kostnad. Dersom formålet med kostnaden er selve ervervet, vil den være aktiveringspliktig.

Aarbakke synes å ha et noe annet syn på tilknytningsvilkåret. Han skriver at det for det første kan kreves fradrag for kostnader til erverv av konkrete (brutto)inntekter. For det annet kan fradrag kreves for «*omkostninger til etablering (erverv), sikring og vedlikehold av inntektserverv (inntektskilder)*»(min understreking).⁶⁸ Inntektskilde presiseres som «*kapital og andre grunnlag for inntektserverv som ikke forutsetter noen særlig aktivitet fra skattyterens side*», mens inntektserverv brukes om aktiviteter.⁶⁹ Aarbakke gir uttrykk for at tilknytningsvilkåret også er oppfylt for kostnader som knytter seg til selve inntektskilden. På den annen side skriver han at omkostninger i forbindelse med anskaffelse av finansobjekter ikke kan gi rett til umiddelbart fradrag, da dette «*må regnes som omkostninger vedrørende kapitalobjektet, og har ikke tilstrekkelig nær tilknytning til objektets avkastning til at vilkårene for fradragsrett foreligger*».⁷⁰ Dette siste er vanskelig å forene med det syn at tilknytningsvilkåret er oppfylt også for kostnader til etablering/vedlikehold/sikring av inntektskilde. Det er etter dette uklart hva han mener om sontringen mellom inntekt og inntektskilde, men klart er det iallfall at Aarbakke er av den oppfatning at kostnader tilknyttet selve aksjeervervet ikke er fradragsberettigede.

Gjems-Onstad diskuterer skillet mellom kostnader tilknyttet inntektskilden og kostnader tilknyttet dens løpende inntekter under drøftelsen av prosesskostnader. Her uttrykkes en viss skepsis til et slikt skille, men med forbehold for de prosessutgifter som gjelder selve ervervet.⁷¹ Og når det gjelder transaksjonskostnader, uttaler han at dersom omkostningen er direkte

⁶⁶ Retten finner støtte for dette hos Gjems-Onstad (2001) s. 151, hvor han skriver at en slik betraktning «*ikke kan ha relevans ved behandlingen av utgifter direkte knyttet til anskaffelsen av nye eiendeler*».

⁶⁷ Retten viser til Gjems-Onstad (2001) s. 150, hvor han skriver at det «*at man selv har fradragsrett for utviklingsutgifter, betyr ikke at man har fradragsrett for utgifter til erverv av immaterielle verdier andre har utviklet*».

⁶⁸ Aarbakke (1990) s. 240.

⁶⁹ I.c.

⁷⁰ Aarbakke (1990) s. 266.

⁷¹ Gjems-Onstad (2012) s. 148-149.

knyttet til selve oppkjøpet, foreligger aktiveringsplikt på samme måte som for kjøpesummen.⁷² Han skriver at utgangspunktet er at aktiveringsplikt forutsetter at det erverves varige verdier, mens rett til direkte fradrag krever at det finner sted en oppofrelse. Hvis det først er ervervet varige verdier, må det tas stilling til hvilke verdier som er aktiveringspliktige:

«Hvis man først kommer frem til at varige verdier er ervervet, foreligger en aktiveringsplikt. Spørsmålet blir da hvilke utgifter som er aktiveringspliktige. Utgangspunktet må være at aktiveringsplikten gjelder alle utgifter som var en del av ervervsutgiftene. Man kan ikke her vurdere den enkelte utgift og stille spørsmålet om denne utgiften medførte en verdiøkning eller et verdibytte isolert sett. Ved vurderingen av due diligence utgifter, kan man altså ikke stille spørsmålet om disse utgiftene isolert sett førte til at aksjene ble mer verdt. Spørsmålet er om man har ervervet varige verdier i form av aksjer. Hvis svaret er ja, må man avgrense hvilke utgifter som skal anses som anskaffelsesutgiftene men uten et verdiøkningsskriterium for den enkelte utgift»⁷³

Han drøfter aktiveringsplikten uten å nevne oppofrelses- og tilknytningsvilkåret særskilt, men også han fremhever omkostningens tilknytning til selve oppkjøpet som avgjørende for vurderingen.

Hauge mener som nevnt at de aktuelle kostnadene må anses oppofret og at dette i og for seg skulle tale for fradragsrett, men at det har vært tradisjon for å aktivere kostnadene hvor de har bidratt til eller oppstått i nær forbindelse med en investering.⁷⁴ Avgjørende er kostnadenes tilknytning til selve ervervet:

«Oppsummert kan man konstatere at det ikke er avgjørende for fradragsretten hvorvidt oppkjøpskostnadene er oppofret; det avgjørende er om de har slik nær tilknytning til selve ervervet av aksjene at de må aktiveres som en del av kostprisen. Når dette skal avgjøres, må man se på om utgiftene er knyttet til kapitalobjektets løpende inntekter, eller til selve ervervet, hvor kun de siste kostnadene er aktiveringspliktig.»⁷⁵

I Lignings-ABC skilles det mellom kostnader som har tilknytning til formuesobjektene og som må aktiveres/ redusere utgangsverdien, og kostnader med tilknytning til den løpende drift. Eksempelvis nevnes kostnader til vurdering av virksomhetens fremtidige strategi, kartlegging og vurdering av målselskaper etc. før man går inn i forhandlinger som direkte fradragsberetti-

⁷² Gjems-Onstad (2001) s. 146.

⁷³ ibid. s. 147.

⁷⁴ Hauge (2014) s. 280.

⁷⁵ ibid. s. 282.

gede kostnader. Det samme gjelder kostnader til integrering, organisering og markedsføring mv. Kostnader til analyser, kontraktsforhandlinger, kontraktsutforming, bedriftsgjennomgang (due diligence) og gjennomføring av selve overtakelsen, nevnes som eksempler på kostnader som må aktiveres/reducere utgangsverdien. Det understrekes imidlertid at spørsmålet om fradragsrett må vurderes konkret.⁷⁶

Jansen er som nevnt i punkt 3.2 av den oppfatning at fradragsspørsmålet vedrørende oppkjøpskostnader løses ved en analyse av oppofrelseskravet alene. Han uttaler at selv om utgangspunktet er at det må foreligge fradragsrett dersom kostnadene ikke kan sies å medføre en verdiøkning for skattyter, kan dette likevel ikke gjelde der kostnaden har tilknytning til et erverv av varige verdier i form av oppkjøp av selskap.⁷⁷ Også for Jansen er altså det sentrale kostnadens tilknytning til aksjeervervet.

3.3.6 Oppsummering

Som gjennomgangen så langt viser, er kostnadens tilknytning det sentrale ved vurderingen av fradragsrett for transaksjonskostnader. Det råder noe uenighet omkring begrunnelsen for at de aktuelle kostnader skal aktiveres. Jansen tar til orde for at aktiveringsspørsmålet avgjøres alene ved en analyse av oppofrelsesvilkåret. På den annen side har man bl.a. Hauge og lagmannsrettens vurdering i Aker-saken, hvor kostnadene isolert sett anses oppofret, men hvor aktiveringsplikten følger av at kostnaden er tilknyttet selve inntektskilden. Andre forfattere drøfter aktiveringsplikten mer generelt, uten å diskutere oppofrelsesvilkåret særskilt. Det avgjørende spørsmål for samtlige er imidlertid hvorvidt kostnaden er tilknyttet selve aksjeervervet.

Når det gjelder skillet som oppstilles mellom kostnader tilknyttet selve inntektskilden og kostnader tilknyttet inntektservervet, er det tilsynelatende uenighet om hvor langt dette rekker og nøyaktig hva det innebærer. Det er imidlertid unison enighet om at kostnader tilknyttet selve aksjeervervet må aktiveres, og at dette er det sentrale ved behandlingen av transaksjonskostnader.

Etter min oppfatning synes det som nevnt logisk å konkludere med at kostnaden isolert sett er oppofret dersom tjenesten skattyter har betalt for ikke representerer varig verdi. Det er kostnadens tilknytning som avgjør spørsmålet om fradragsrett, og dersom det hovedsakelige formål med kostnaden er selve aksjeervervet, vil kostnaden være aktiveringspliktig for kjøper.

⁷⁶ Lignings-ABC (2014) s. 1307.

⁷⁷ Jansen (2003) s. 236-237.

For selger vil kostnad med hovedsakelig tilknytning til salget, inngå i gevinst-/tapsoppgjøret.⁷⁸

Rettens vurdering i Aker-dommen har således mye for seg. Begrunnelsen synes å være i tråd med ledende teori, og den er logisk oppbygget i den forstand at den drøfter kostnadene mot hhv. oppofrelses- og tilknytningskravet.⁷⁹ Det er imidlertid tale om en ikke-påanket lagmannsrettsdom, slik at dens selvstendige rettskildeverdi er begrenset.⁸⁰

3.4 Nærmere om grensen

3.4.1 Innledning

Det oppstår etter dette spørsmål om hvordan grensen for aktiveringsplikt skal trekkes mot kostnader pådratt i den innledende eller forberedende fase. Det må være klart at ikke alle slike kostnader kan aktiveres, selv om prosessen i siste omgang ender med oppkjøp. Videre må det vurderes hvorvidt alle kostnader tilknyttet de aktuelle aksjene må aktiveres, eller om enkelte kostnader er tilknyttet det etterfølgende inntektserverv snarere enn selve aksjeervervet. Det er et interessant spørsmål om det basert på de foreliggende kilder er mulig å oppstille noen operasjonelle kriterier til avgjørelsen av hvorvidt en kostnad må aktiveres eller kan fradras direkte. Konkrete kostnadstyper vil dras inn som eksempler underveis.

3.4.2 Skatteloven § 10-32 (2) – betydning for grensen?

Skatteloven § 10-32 (2) oppstiller aktiveringsplikt for nærmere definerte kostnader skattyter har hatt i forbindelse med anskaffelse av aksjen:

«Dersom ikke annet er bestemt, settes aksjens inngangsverdi til det beløp skattyter har betalt for aksjen, tillagt eventuelle kostnader som skattyter har hatt til mekler eller lignende ved anskaffelse av aksjen»

Regelen i skatteloven § 10-32 annet ledd erstattet § 10-33 i 2006. Skatteloven § 10-33, som erstattet den tidligere selskapsskatteloven av 1991 § 5-4, lød som følger:

«Kostnader som skattyter har hatt til mekler eller lignende ved anskaffelse og realisasjon av aksjen, kan føres til fradrag i skattyterens inntekt når aksjen realiseres.»

⁷⁸ Hauge (2014) s. 294.

⁷⁹ I motsetning til Rt. 1993 s. 1012, hvor aktiveringsplikt for utviklingskostnader til skipsbygging drøftes uten at Høyesterett går nærmere inn på oppofrelse og tilknytning.

⁸⁰ Andenæs (2009) s. 97.

Regelen er annerledes utformet enn skatteloven § 10-32 (2). Skatteloven § 10-32 (2) bestemmer at kostnader til «megler og lignende» skal aktiveres. En ser at beregningsteknikken etter den gamle bestemmelse var en annen enn dagens. I stedet for aktivering av kostnaden som del av kjøpesummen eller fradrag i utgangsverdien, kunne de aktuelle utgiftene fradragsføres i alminnelig inntekt ved realisasjon. Praktisk sett var imidlertid resultatet det samme, nemlig fradrag for aktiverte kostnader.⁸¹

Som nevnt i punkt 2.4, uttales det i forarbeidene at også kostnader som falt utenfor den gamle § 10-33 kunne være aktiveringspliktige.⁸² Hauge stiller spørsmål ved dette standpunktet.⁸³ Det begrunnes i at lovendringen i § 10-32 (2) kun ser ut til å ha vært en redaksjonell endring ved innføring av ny § 10-33, og at den manglende omtale i forarbeidene indikerer at det ikke var tilsiktet noen realitetsendring.⁸⁴ Når det gjelder rettstilstanden før innføringen av § 10-32 (2) så er oppfatningen hos Hauge at aktiveringsplikten ikke rakk lenger enn det som fulgte av lovteksten, at aktiveringsplikten var begrenset til å gjelde kostnader til «mekler eller lignende». Han trekker frem en uttalelse fra Finansdepartementet fra 1993, hvor det uttales at selskapsskatteloven § 5-4 «ikke regulerer fradragsretten for utgifter i forbindelse med investering i aksjer uttømmende».⁸⁵ Hauge mener det fremgår av sammenhengen (beregningsteknikken etter den gamle bestemmelse) at det ikke siktes til at aktiveringsplikten rekker lenger enn lovteksten, men derimot at det også forelå direkte fradragsrett etter de alminnelige regler. Dette indikerer at man ikke så for seg at aktiveringsplikten rakk videre enn lovteksten i selskapsskatteloven § 5-4 og senere skatteloven § 10-33.⁸⁶

Etter dette må det for det første spørres om aktiveringsplikten var begrenset til å gjelde de kostnader som direkte var omfattet av hhv. selskapsskatteloven § 5-4 og skatteloven § 10-33. Dersom det var tilfellet, må det avgjøres om skatteloven § 10-32 (2) kun skulle være videreføring av rettstilstanden, eller om aktiveringsplikten nå omfatter også andre kostnader enn de som er omfattet av § 10-32 (2).

Når det gjelder rettstilstanden før innføringen av § 10-32 (2), er det blant flere forfattere rådende oppfatning at bestemmelsen i § 10-33 ikke uttømmende regulerte aktiveringsplikten for oppkjøpskostnader, men at man måtte falle tilbake på den generelle bestemmelsen i skattelo-

⁸¹ Hauge (2014) s. 283.

⁸² Ot.prp.nr.1 (2004-2005) pkt. 6.5.3.2.

⁸³ ibid. pkt. 6.5.3.2.

⁸⁴ Hauge (2014) s. 284.

⁸⁵ Utv. 1993 s. 495.

⁸⁶ Hauge (2014) s. 285.

ven § 6-1 første ledd første punktum ved vurderingen av de kostnader som ikke var omfattet av § 10-33.⁸⁷ Samme oppfatning legges også til grunn av retten i Aker-dommen.⁸⁸

Når det gjelder dagens regel, er oppfatningen at heller ikke denne regulerer aktiveringsplikten uttømmende.⁸⁹ For kostnader som ikke direkte omfattes av bestemmelsen, må fradragsspørsmålet avgjøres etter skattelovens regler om fradrag for øvrig.⁹⁰

Inntrykket en får, er at skatteloven § 10-32 (2) ikke regulerer aktiveringsplikten uttømmende, og at også kostnader som ikke omfattes av den antatt snevre formuleringen «*megler eller lignende*» kan være aktiveringspliktige etter de generelle regler i skatteloven. Forarbeidene gir uttrykk for dette, og både i praksis og teori (med unntak av Hauge) er dette lagt til grunn. Det legges derfor til grunn at § 10-32 (2) ikke regulerer aktiveringsplikten uttømmende.

3.4.3 Grensen mot fradragsberettigede driftskostnader forut for oppkjøpet (salget)

Det må trekkes en grense mot kostnader pådratt forut for investeringen som har tilknytning til kjøpers ordinære forretningsdrift. Disse vil kunne fradras direkte etter skatteloven § 6-1 første ledd første punktum.⁹¹ Forutsetningen for direkte fradragsrett må være at kostnaden har tilknytning til løpende drift og ikke knytter seg til noe bestemt erverv.⁹²

Når det gjelder begrepene ordinær/alminnelig drift osv., er dette etter min oppfatning lite heldig begrepsbruk. Å trekke grensen for aktiveringsplikt mot kostnader tilknyttet alminnelig drift, vil innebære aktivering for kostnader som det åpenbart ikke kan foreligge aktiveringsplikt for.⁹³ For eksempel for et varetransportselskap vil et oppkjøp eller salg av aksjer ikke være en del av dets ordinære forretningsdrift. Vurderingen må likevel foretas på normal måte. Dersom kostnaden er pådratt i den innledende fase og hovedformålet med kostnaden er selskapets inntektserverv, må den være fradragsberettiget uavhengig om den kan sies å være tilknyttet ordinær/alminnelig drift. På samme måte vil et investeringsselskap, hvis virksomhet dreier seg om kjøp og salg av selskaper, neppe kunne høres med at alle kostnader tilknyttet et oppkjøp er tilknyttet dets ordinære drift og av den grunn fradragsberettigede. Tilknytningen til ordinær drift kan trolig ses mer som et navn på resultatet, og da som en motsats til kostnad

⁸⁷ Se blant annet Jansen (2003) s. 230, Gjems-Onstad (2001) s. 146, Almvik m.fl. (2000) s. 87.

⁸⁸ Utv. 2002 s. 1006.

⁸⁹ *Bedrift, selskap og skatt* (2010) s. 334, Førde (2014) s. 191, Ot.prp.nr.1 (2005-2006) pkt. 15.2 som viser til Ot.prp.nr.1 (2004-2005) pkt. 6.5.3.2.

⁹⁰ Hovedregelen om fradrag i skatteloven § 6-1 første ledd første punktum, og § 6-24 (1) som hjemler direkte fradrag for kostnad som er pådratt for å erverve inntekt omfattet av fritaksmetoden.

⁹¹ Se bl.a. Hauge (2014) s. 286, Jansen (2003) s. 239, SKN-2008-77.

⁹² Lignings-ABC (2014) s. 1307 pkt. 4.1.1,

⁹³ Hauge (2014) s. 286.

med tilknytning til selve ervervet/investeringen, enn som et selvstendig vurderingstema. Det grunnleggende spørsmål er hvorvidt kostnaden har tilknytning til selve ervervet.

I Rt. 1993 s. 1012 (Forland) behandlet Høyesterett grensen mot den innledende fase når det gjelder forsknings- og utviklingskostnader.⁹⁴ Utgiftene påløp i 1984 og var ført til fradrag direkte. Skipet ble først kontrahert på forsommeren 1985. Spørsmålet var hvorvidt kostnadene var alminnelige utviklingsutgifter, eller om de var knyttet til et konkret prosjekt. Resultatet ble aktiveringsplikt da de måtte anses som en investering i det skip som senere ble kontrahert. Av sentral betydning var at det var tale om utgifter til «*et helt konkret prosjekt*». Høyesterett så det slik at «*rederiet allerede høsten 1984 påbegynte prosjekteringen av et fartøy med bestemte spesifikasjoner med sikte på en befraktningsavtale som rederiet regnet med å ha utsikt til å få*». Skjæringspunktet var således når det gjaldt et helt konkret prosjekt som man regnet med man ville kunne få fullført.⁹⁵ Det bemerkes at aktiveringsplikt for forsknings- og utviklingskostnader tilknyttet konkrete prosjekter ble lovfestet i skatteloven § 6-25 i 2005.

Det oppstår spørsmål om Forland-dommen har relevans for transaksjonskostnader. Jansen er av den oppfatning at Forland-dommen gir «*en viss veiledning*» for grensen når det gjelder oppkjøpskostnader. Almvik m.fl. går lenger idet det uttales at «*kostnader i en lete- og undersøkelsesfase vil måtte aktiveres*».⁹⁶ Dette synes å være å trekke Forland-dommen for langt når det gjelder dens betydning for transaksjonskostnader. Kostnader i en lete- og undersøkelsesfase vil sjelden ha tilknytning til selve ervervet. I denne fasen vil det for skattyter neppe fortone seg som sikkert at det skal foretas et oppkjøp, og planene trenger ikke være konkretisert i særlig grad. Kostnader i en slik fase må antas å være tilknyttet skattyters løpende drift.

Hauge mener man derfor ikke kan slutte at skjæringspunktet i Forland-dommen får anvendelse for oppkjøpskostnader. Dette begrunnes med at det for egentilvirkede produksjonsmidler gjerne vil foreligge varig verdi selv i den tidlige fase. Utviklingskostnader som gjelder et konkret prosjekt, vil inngå i kalkylen for salgsverdien av driftsmiddelet, og utgjør således en del av objektets verdi. Oppkjøpskostnadene vil derimot normalt være oppofret, og det er tilknytningen til selve overdragelsen som begrunner aktiveringsplikt. Han er av den oppfatning at skillet synes å måtte gå mellom omkostninger som gjelder forberedelser og selve anskaffelsen.⁹⁷ Det synes riktig at kostnadene er av ulik karakter, og at begrunnelsen for aktiveringsplikt derfor skiller seg. Dersom kostnadene genererer varig verdi for skattyter, må de være aktiveringspliktige selv om de er pådratt på et tidlig stadium. Når aktiveringsplikten for trans-

⁹⁴ Rt. 1993 s. 1012 (Forland).

⁹⁵ Hauge (2014) s. 287.

⁹⁶ Almvik m.fl. (2000) s. 91.

⁹⁷ Hauge (2014) s. 286-288 og Gjems-Onstad (2012) s. 617.

aksjonskostnader begrunnes i tilknytningen til selve ervervet, tilsier dette en større tidsmessig nærhet til selve transaksjonen før det inntreffer aktiveringsplikt. Likevel vil neppe det tidsmessige være avgjørende i seg selv.

Dersom en skal prøve å oppstille et kriterium for grensedragningen, kan kjøpsbeslutning være et naturlig utgangspunkt. Hvor prosessen konkretiseres til å gjelde oppkjøp av en bestemt kandidat, skal det godt gjøres å argumentere for fradragsrett av den grunn at kostnaden er tilknyttet den løpende drift. Og motsatt er det neppe grunnlag for å si at en kostnad er tilknyttet selve oppkjøpet før det foreligger planer om oppkjøp av en konkret kandidat. Likheten til skjæringspunktet i Forland-dommen er således til stede, uten at den bør anvendes direkte for vurderingen av transaksjonskostnader.

Kostnader til strategisk rådgivning, samt kartlegging og vurdering av målselskaper før man går inn i forhandlinger, nevnes gjerne som eksempler på direkte fradragsberettigede kostnader.⁹⁸ Først hvor oppkjøpsplanene konkretiseres mot et bestemt målselskap vil slike kostnader være aktiveringspliktige.⁹⁹ På den annen side nevnes gjerne kostnader til selskapsgjennomgang og kontraktsforhandlinger som kostnader som må aktiveres grunnet tilknytningen til selve ervervet.¹⁰⁰ At en bestemt kostnadstype som oftest vil være aktiveringspliktig, kan ikke begrunnes med kostnadstypen i seg selv. Den enkelte kostnad må vurderes konkret, og avgjørende er hvorvidt kostnadens hovedformål var selve ervervet. Ulik behandling av samme kostnadstype vil forekomme fordi kostnadstypen på ett tidspunkt er tilknyttet skattyters inntekt/inntektserverv, mens den på et senere tidspunkt vil være tilknyttet selve ervervet/salget.

Kostnader til selskapsgjennomgang kan således være direkte fradragsberettigede i den innledende fase, mens den vil være aktiveringspliktig i en senere fase.¹⁰¹ Kanskje vurderer skattyter på et tidlig tidspunkt flere selskaper parallelt uten at man har konkretisert planene mot noen av dem. Kostnadene til selskapsgjennomgang må da kunne fradras direkte, selv om dette er en kostnadstype som ofte vil ha en slik tilknytning til selve ervervet at den må aktiveres.

Kostnader til strategi vil typisk være tilknyttet skattyters løpende drift, og dette selv om oppkjøp av aksjer er et av alternativene som vurderes. Det kan imidlertid tenkes at prosessen er rettet mot oppkjøp av en konkret kandidat allerede på et tidlig stadium. I så fall kan det ikke være avgjørende at rådgivningen kalles strategi. Dersom den strategiske rådgivningen i reali-

⁹⁸ Eksempelvis Lignings-ABC (2014) s. 1307. pkt. 4.1.1, Gjems-Onstad (2012) s. 617 og Jansen (2003) s. 240.

⁹⁹ Jansen (2003) s. 240.

¹⁰⁰ Ot.prp.nr.1 (2005-2006) pkt. 15.3, Gjems-Onstad (2012) s. 616 (nevner kun selskapsgjennomgang), Lignings-ABC (2014) s. 1307 pkt. 4.1.1.

¹⁰¹ Hauge (2014) s. 290.

teten dreier seg om et konkret oppkjøp, vil hovedformålet med rådgivningskostnaden lett anses å være selve aksjeerhvervet, snarere enn skattyters løpende drift.¹⁰²

Når det gjelder kostnader til kontraktsforhandlinger, kontraktsutforming, og kostnader til gjennomføring av selve transaksjonen, kan det ikke være tvilsomt at disse vil være tilknyttet selve ervervet, og således aktiveringspliktige.

Også for selger vil kostnader i den innledende fase kunne fradras direkte. Grensen for fradrag retten må trekkes mot kostnader som har slik tilknytning til realisasjonen at de inngår i gevinst-/tapsoppgjøret. Innenfor fritaksmetoden vil kostnadene da ikke komme til fradrag.¹⁰³ Det vil kunne være lettere å trekke et skille mellom direkte fradrag og kostnader som skal inngå i gevinst-/tapsoppgjøret her enn for kjøper, da skattyter skal avvikle sin investering og vil begrense ressursbruken vedrørende eventuelt videre eie.¹⁰⁴ I tråd med det som er sagt om kjøper, synes det naturlig å ta utgangspunkt i salgsbeslutning for selger. For selger vil det for øvrig ofte oppstå spørsmål om kostnadene i forbindelse med salg kan belastes målselskapet, se punkt 4.

3.4.4 Grensen mot kostnader tilknyttet objektets avkastning

En rekke forfattere oppstiller et skille mellom kostnader tilknyttet kapitalgjenstanden som sådan, og kostnader tilknyttet dens løpende bruk og avkastning, hvor førstnevnte omkostninger er aktiveringspliktige.¹⁰⁵

Skillet har en parallell til Rt. 1956 s. 980 (Løvenskiold II), som gjaldt fradrag for prosesskostnader i forbindelse med jordlovssak. Kostnadene ble vurdert mot hhv. oppofrelses- og tilkynningskravet i daværende landsskattelov. Mindretallet mente at prosesskostnader anvendt til forsvar av selve eiendomsretten til et jordbruk, normalt ikke er driftskostnader i lovens forstand. Kostnadene ble av mindretallet ansett å gjelde selve inntektskilden. Flertallet kom til motsatt konklusjon. De anså ikke jordlovssaken for å være «*et blott og bart forsvar for eiendomsretten til forpaktningsbrukene*». Skattyter hadde anført at han hadde interesser i tillegg til forsvar av selve eiendomsretten. Han ville sikre tilgang til råstoffer og ha ansatte arbeidere i boligene på bruket. Flertallet kom på denne bakgrunn til at saken også ville vedkomme skattyters løpende inntekter, og kostnadene var dermed fradagsberettigede som driftsutgifter. Det

¹⁰² Jeg finner støtte for dette i Jansen (2003) s. 240.

¹⁰³ Skatteloven § 6-24 (2) avskjærer fradrag retten for «*realisasjonskostnader*».

¹⁰⁴ Hauge (2014) s. 294.

¹⁰⁵ Se Zimmer (2014) s. 226, Aarbakke (1990) s. 266 og Hauge (2014) s. 285.

synes for Høyesterett å ha vært tilstrekkelig for fradrag at kostnaden ville kunne påvirke inntektsgrunnlaget videre, selv om kostnaden også gjaldt selve kapitalobjektet.¹⁰⁶

Basert på Løvenskiold II-dommen kan det synes som om det er tilstrekkelig for fradragsrett at kostnaden vil kunne påvirke avkastningen av kapitalobjektet, altså uten at det kreves at tilknytningen har vært hovedsakelig til løpende inntekter.¹⁰⁷ Det bryter i så fall med utgangspunktet om at hovedformålet med kostnaden er avgjørende for tilknytningen. Det understrekes at Løvenskiold II-dommen gjaldt prosesskostnader, og her har praksis gått langt i å innrømme fradragsrett.¹⁰⁸ Det synes således dristig å trekke en parallell fra Løvenskiold II-dommen på den måten at det er tilstrekkelig for fradragsrett at oppkjøpskostnader vil kunne påvirke inntektsgrunnlaget videre. Etter mitt syn kan det ikke være tilstrekkelig for fradragsrett at kostnaden vil kunne påvirke inntektsgrunnlaget videre. En må vurdere hva som var hovedformålet med kostnaden, og dersom det var selve aksjeervervet, vil kostnaden ikke kunne fradras direkte. Som Gjems-Onstad skriver så er det vanskelig å se for seg de tilfeller der indirekte påvirkning av inntekten anses utelukket.¹⁰⁹

En del kostnader vil åpenbart være tilknyttet objektets avkastning. Eksempler er kostnader forbundet med den løpende drift av datterselskapene, f.eks. kostnader til ledelse og administrasjon. Såkalte forvaltningsomkostninger må være fradragsberettigede så langt de er tilknyttet objektets avkastning.¹¹⁰ Slike kostnader vil ofte være lett å skille fra kostnader med tilknytning til selve ervervet, f.eks. vil det gjelde kostnader til generalforsamling og andre typiske aksjeeierkostnader. Mer tvilsomt stiller det seg f.eks. for kostnader til selskapsgjennomgang i forbindelse med oppkjøpet. Det kan argumenteres for at disse vil kunne knytte seg til aksjenes videre avkastning da det selvsagt er av betydning for det oppkjøpte selskaps inntekspotensial å kartlegge dets finansielle, juridiske og tekniske forhold. Likevel vil analysene være avgjørende for kjøp eller ikke kjøp, eller i alle fall verdsettelsen av aksjene, og hovedformålet må da sies å være selve anskaffelsen.¹¹¹

3.4.5 Grensen mot restruktureringskostnader, stiftelseskostnader, emisjonskostnader mv.

I prinsipputtalelse fra Skattedirektoratet 8. mars 2013 legges det til grunn at transaksjonskostnader i forbindelse med fusjoner i utgangspunktet behandles etter de samme prinsipper som

¹⁰⁶ Hauge (2014) s. 281.

¹⁰⁷ l.c.

¹⁰⁸ Zimmer (2014) s. 217.

¹⁰⁹ Gjems-Onstad (2001) s. 154.

¹¹⁰ Zimmer (2014) s. 226 og Aarbakke (1990) s. 267.

¹¹¹ Hauge (2014) s. 291. Se også Gjems-Onstad (2012) s. 617.

oppkjøpskostnader. Imidlertid er den faktiske situasjonen annerledes, og skattereglene bygger på at fusjon er reorganisering av virksomhetene.¹¹² Reorganiseringskostnader må i alminnelighet anses som kostnader til å erverve, vedlikeholde eller sikre skattepliktig inntekt, og være fradragsberettiget etter sktl. § 6-1.¹¹³ Restrukturerer av bestående virksomhet har fra en økonomisk betraktning lite til felles med oppkjøp av ny virksomhet.¹¹⁴

I Aker-dommen ble det innrømmet delvis fradrag, blant annet for kostnader til fusjonsspørsmål og påtenkt salg av virksomheter etter overtagelsen. Kostnadene ble ansett ikke å ha tilknytning til selve aksjekjøpet, og støtter opp om at omorganiseringskostnader er fradragsberettigede. Når det gjelder kostnader til påtenkt salg av virksomheter etter overtagelsen, er det tvilsomt om disse alltid vil være fradragsberettigede. Slike kostnader må antas å kunne ha slik tilknytning til det etterfølgende salg at de må inngå i gevinst-/tapsoppgjøret i forbindelse med dette.

Fusjoner og fisjoner kan imidlertid ha klare likhetstrekk med oppkjøp av ny virksomhet. I disse tilfellene vil kostnadene være tilknyttet inntektskilden i større grad, i likhet med aktive-ringspliktige oppkjøpskostnader.¹¹⁵ Skattedirektoratet er av den oppfatning at kostnader til fusjon som er ledd i et oppkjøp vil mangle tilknytning til inntektsvervet:

«I tilfeller hvor det hovedsakelige formålet med fusjonen ikke er reorganisering av virksomheten, men å erverve et formuesobjekt eller en virksomhet, vil tilknytningsvilkåret i sktl. § 6-1 ikke være oppfylt for de fusjonerende selskaper. Det vil typisk være tilfeller hvor fusjonen har karakter av eller er et ledd i oppkjøp av eiendeler eller aksjer.»¹¹⁶

Det fører for langt med en analyse av hvilke fusjoner som har en slik likhet med regulære oppkjøp at kostnadene som oppstår hovedsakelig vil være tilknyttet selve inntektskilden/aksjene. Det sentrale poeng er at det trolig ikke er tilstrekkelig for direkte fradragsrett at det er tale om fusjonskostnader, men at det må foretas en konkret vurdering av kostnadens tilknytning også her.¹¹⁷

¹¹² Ble lagt til grunn allerede i Rt. 1922 s. 436 og Rt. 1925 s. 1009.

¹¹³ Utv. 2013 s. 227 pkt. 4.3. Se også Førde (2014) s. 196. og Lignings-ABC (2014) s. 1310 pkt. 6.3.

¹¹⁴ Førde (2014) s. 196 pkt. 4.

¹¹⁵ l.c.

¹¹⁶ Utv. 2013 s. 227 pkt. 4.5. Se også Lignings-ABC (2014) s. 1310 pkt. 6.5 og Førde (2014) s. 212 pkt. 8.

¹¹⁷ Hauge (2014) s. 278 fotnote 2: Han synes å være uenig i Skattedirektoratets syn om at fradragsrett er avskåret hvor det hovedsakelige formål med fusjonen er erverv av formuesobjekt.

Stiftelseskostnader og emisjonskostnader vil være direkte fradragsberettigede når selskapet tar kostnadene, men vil være aktiveringspliktige dersom aksjonærene betaler.¹¹⁸ Merk at det kan bli aktiveringsplikt for en del av kostnadene dersom utgiftene ved stiftelse og kapitalforhøyelse inngår som en del av en større transaksjon/oppkjøp.¹¹⁹

3.5 Tilordning

Frdrag kan kreves av den som etter det underliggende forhold er forpliktet til eller av andre grunner må bære oppofrelsen. For betalingsforpliktelser innebærer prinsippet at det må dreie seg om betalerens egen forpliktelse.¹²⁰ Det vil si at dersom kjøper betaler selgers transaksjonskostnader, vil ingen av dem få frdrag. Selger har ikke foretatt noen betaling og har således ikke hatt noen oppofrelse, mens betalingen kjøper har foretatt ikke var hans forpliktelse. Det kreves videre at hhv. oppofrelses- og tilknytningsvilkåret er oppfylt hos skattyter.¹²¹

Spørsmålet om tilordning kommer gjerne opp i de tilfeller hvor målselskapet belastes for kostnader i forbindelse med salg av seg selv. Det vil i disse tilfellene ofte være uomtvistet at det privatrettslig er selskapets kostnad. Tvilen oppstår gjerne når det gjelder kostnadens tilknytning til selskapets inntektserverv. Hovedformålet med kostnadene vil kunne være å tjene aksjonærenes interesser, snarere enn målselskapets eget inntektserverv. Det vil i så fall avskjære fradragsrett for selskapet.¹²²

¹¹⁸ *Bedrift, selskap og skatt* (2014) s. 366, *Lignings-ABC* (2014) s. 59 pkt. 8.7.

¹¹⁹ *Bedrift, selskap og skatt* (2014) s. 366.

¹²⁰ Zimmer (2014) s. 234.

¹²¹ Zimmer (2014) s. 234 og Hauge (2014) s. 295.

¹²² Se pkt. 4.3.

4 Kostnadsbelastning av målselskapet

4.1 Innledning

Et praktisk meget viktig spørsmål er hvilket subjekt som kan belastes for kostnaden i de aktuelle oppkjøps-/salgsprosessene. En ser stadig eksempler på at finansielle rådgiverne osv. inngår avtaler om at deres honorar skal belastes målselskapet. Det hevdes av og til at dette etter sikker rett er akseptabelt og at det følger av klar rettspraksis. Dette innebærer i så fall at kjøper indirekte belastes kostnadene.¹²³ Kjøper vil ikke være interessert i å belastes for selgers kostnader i forbindelse med salget, og en våken kjøper vil ved fastsettelsen av aksjeverdien behandle kostnadene som gjeld. Kjøper tar utgangspunkt i selskapsverdien, og trekker fra selskapets gjeldsposter – herunder kostnadene målselskapet har blitt belastet med i forbindelse med salgsprosessen – for å finne aksjeverdien.¹²⁴ Kjøper vil da ikke bli indirekte belastet for kostnadene via kjøpesummen.¹²⁵

Når det gjelder allokering av kostnadene i salgsprosesser, oppstår flere interessante og til dels kompliserte spørsmål. For det første oppstår spørsmål om belastning av selskapet i realiteten innebærer at selskapet dekker en aksjonærkostnad, og at dette må anses å være utdeling fra selskapet som omfattes av utbyttereglene i skatteloven. Videre vil det oppstå spørsmål om målselskapets fradragsrett. Som vi skal se, kan det også bli spørsmål om fradragsrett for selgende aksjonær dersom kostnaden anses å være utbytte og aksjonæren utbyttebeskattes.

4.2 Utbyttespørsmålet

4.2.1 Innledning

Etter skatteloven § 10-11 annet ledd første punktum regnes *«enhver utdeling som innebærer en vederlagsfri overføring av verdier fra selskap til aksjonær»* som utbytte. Dersom målselskapet i realiteten dekker en aksjonærutgift, vil man stå overfor vederlagsfri overføring fra selskap til aksjonær.¹²⁶ Mer tvilsomt stiller det seg hvor rådgivningsarbeidet e.l. også er i målselskapets interesse. Spørsmålet er hva som skal til for at selskapsbetalingen i slike tilfeller er å anse som utbytte.

¹²³ Aabø-Evensen (2011) s. 105.

¹²⁴ Aabø-Evensen (2011) definerer hhv. selskapsverdien og aksjeverdien på s. 480-481. Aksjeverdien representerer den verdien som kan tilordnes hver enkelt eier av virksomheten. Det vil si den overskytende verdien av virksomheten etter at all gjeld er betalt. Selskapsverdien representerer verdien av all finansiell kapital som er investert i virksomheten, dvs. selskapsverdien=aksjeverdien + målselskapets nettogjeld.

¹²⁵ Det bemerkes at det kan tenkes tilfeller hvor også kjøper belaster målselskapet for kostnader. Her drøftes imidlertid kun problemstillingen selger/målselskap.

¹²⁶ *Bedrift, selskap og skatt* (2014) s. 288.

Dommen inntatt i Rt. 2000 s. 2033 (Santech) er avgjørende for tolkningen av det selskapsrettslige utbyttebegrep i disse tilfellene. Det må vurderes hvorvidt det skatterettslige utbyttebegrep er parallelt på området, og videre hvilke momenter som er avgjørende for vurderingen av om målselskapets betaling utgjør utbytte.

4.2.2 Rt. 2000 s. 2033 (Santech)

Saken gjaldt Sundal Collier & Co AS (Sundal) sitt krav på honorar for finansiell rådgiving til Santech Micro Group ASA (Santech). Santech slet økonomisk og engasjerte i den forbindelse Sundal. Sundals mandat var vidt formulert, listet opp i åtte punkter som viste til en rekke mulige veivalg, og ikke begrenset til kun å gjelde salg av selskapet. Prosessen endte med at Santech fikk ny eier, CHS Electronics Inc. (CHS). Sundal fakturerte Santech iht. avtalen, men de nye eierne nektet å betale regningen.

Saken stod mellom CHS og Sundal. CHS' syn var at honorarkravet var i de selgende aksjonærenes interesse, og derfor å anse som utbytte. Etter aksjeloven av 1976 § 12-4 første ledd annet punktum måtte *«enhver overføring som direkte eller indirekte kommer aksjeeieren til gode»* regnes som utdeling av utbytte.¹²⁷ Høyesterett kom til at honorarkravet ikke var å anse som utbytte, da det sentrale formålet var det mer langsiktige å videreføre selskapsinteressene. Sundal fikk medhold i sitt honorarkrav.

CHS' anførsler kan oppsummeres med at rådgivningen ikke angikk selskapet, men derimot var innhentet i de selgende aksjonærenes interesse. Honorarkravet måtte derfor anses som utbytte. Kravet kunne da bare vært belastet selskapet hvis det hadde grunnlag i et utbyttevedtak truffet av generalforsamlingen etter reglene i aksjeloven av 1976 § 12-6, men det var uomtvistet at slikt vedtak ikke forelå. Den rettslige konsekvens av at betalingsforpliktelsen ikke var vedtatt etter aksjelovens regler om utbytte, måtte etter CHS' syn være at de ikke var bundet.

Høyesterett legger til grunn at § 12-4 også omfatter selskapets dekning av utgifter som påhviler aksjeeiere. Videre at det ikke bør anses utelukket å anvende bestemmelsen fordi utbetalingen skjer til noen som på utbetalingstidspunktet ikke lenger er aksjeeiere.

Høyesterett uttaler at det i en normalsituasjon langt på vei er sammenfall mellom aksjeeiernes og selskapets interesser, men at sammenfall av interesser heller ikke er utelukket i en salgssituasjon. Dette illustreres ved at *«en relativt høy pris selvsagt var gunstig for de gamle aksjeei-*

¹²⁷ Utdeling etter aksjeloven av 1997 § 3-6 tilsvarer utbyttebegrepet etter asl. 1976 § 12-4 første ledd, se *Aksjeloven og allmennaksjeloven* (2004.) s. 190.

erne, men samtidig antakelig var nødvendig for at kjøperselskapet kunne få overta så mange aksjer som det ønsket».

Oppsummeringsvis uttales at utbyttesynspunktet må forbeholdes tilfeller der rådgivningen må ses som «*en klar særfordel for de selgende aksjeeierne*» (min utheving). I slike tilfeller vil det også antagelig for rådgiveren fremstå at det er aksjeeierne som reelt er oppdragsgivere.

Ved den konkrete vurdering viser Høyesterett til vurderinger foretatt av byretten og lagmannsretten. Byretten trakk frem at Sundals rådgivningsmandat var åpent:

«Formålet med Sundal Colliers rådgivningsmandat i avtalen av 7. mai 1997 var å gi bistand til vurdering av Santechs fremtidige struktur med sikte på å bedre selskapets lønnsomhet. Retten må legge til grunn at det på det tidspunkt avtalen ble inngått var ingen gitt å vite noe om hva denne vurderingen ville munne ut i(...) Etter rettens syn må det være åpenbart at det som var bestemmende for den løsning man valgte var de muligheter og tilbud som forelå i markedet etter foretatte sonderinger blant egnede samarbeidspartnere for Santech»

Lagmannsretten vektla at selskapet ble reddet, og at det er legitimt å pådra kostnader for å oppnå dette, selv om også aksjonærene oppnådde fordeler i form av at Sundals innsats førte til en bedre aksjepris:

«Det er ubestridt at Sundal Colliers innsats har kommet de gamle aksjonærene i Santech til gode ved at den bidro til at de oppnådde en bedre pris for sine aksjer. Men samtidig ble selskapet reddet, som det har vært anført, til glede for kreditorene og de ansatte. Det var selskapet som hadde engasjert Sundal Collier til å gi råd om løsning av selskapets finansielle problemer, enten på den ene eller den annen måte. Da oppdraget ble gitt ved avtalen av 7 mai 1997, lå det antakelig i situasjonen at en løsning med oppkjøp av aksjene og overgang til ny ledelse var blant de mer sannsynlige alternativer. Selv om de som da sto bak selskapet, også hadde en interesse i hva de kunne få for sine aksjer, er det fullt legitimt at man prøver å vareta interessene til selskapet som sådant i å overleve og fortsette som juridisk person, helst under så gode forhold som mulig. Det må for dette formål kunne pådra seg utgifter.»

Høyesterett sier seg enig i vurderingene, og uttaler at «*både bakgrunnen for avtalen av 7. mai om finansiell rådgivning, innholdet av denne avtalen, og det rådgivningsarbeidet fra Sundal Collier som førte frem til oppkjøpet, tyder etter mitt syn på at det sentrale formålet var det mer langsiktige å videreføre selskapsinteressene*» (min understreking). Det var altså ikke tale om en klar særfordel for de selgende aksjeeierne.

4.2.3 Aksjonærinteressen vs. selskapsinteressen

Ved avgjørelsen av det selskapsrettslige utbyttespørsmålet, er det avgjørende hvorvidt den konkrete rådgivning/tjeneste må ses som en klar særfordel for de selgende aksjeeierne. Et grunnleggende spørsmål er hva som ligger i hhv. aksjonærinteressen og selskapsinteressen. Det ligger i sakens natur at det som er i selskapets interesse, i all hovedsak også vil være i aksjonærenes interesse. Santech-dommen illustrerer at dette også kan gjelde i en overtagelsessituasjon. Det vil derimot trolig ikke like ofte være overlapp motsatt vei, altså slik at rådgivning/tjenester som er i aksjonærens interesse også er i selskapets interesse. Dette ser en tydelig i en overtagelsessituasjon, hvor interessen til de selgende aksjonærer kort kan sammenfattes som interessen i å få størst mulig gevinst på sin investering.¹²⁸

Selskapsinteressen vil være mer sammensatt. I Santech-dommen trekkes det frem at selskapet ble reddet, «*til glede for kreditorene og de ansatte*». Det ble også uttalt at det må være fullt legitimt å prøve å «*vareta interessene til selskapet som sådant i å overleve og fortsette som juridisk person, helst under så gode forhold som mulig*». Saken er et godt eksempel på et oppkjøp som ga konkrete og påviselige fordeler for selskapet mht. innkjøpspriser, utvidet marked osv.¹²⁹ Når rådgivningstjenestene bidro til at selskapet ble reddet og effektivisert, må kostnadene til rådgivning også ha vært i selskapets interesse. Dette selv om også aksjonærene fikk en høyere pris som følge av rådgivningen. En ser hvor vanskelig det kan være å skille selskapsinteressen og aksjonærinteressen. I en salgssituasjon hvor selskapet ikke har noe å tjene på nye eiere, og rådgiver engasjeres for å finne kjøpere som er villig til å betale høyest mulig pris til de selgende aksjonærer, vil rådgivningen kun være i aksjonærenes interesse.¹³⁰

Ved vurderingen kan det gi veiledning å vurdere transaksjonen i et nøytralitetsperspektiv. Det vil si at man tenker seg aksjonærens fordel ved rådgivningen etc. borte, og så vurderer om selskapet likevel ville ha engasjert rådgiveren.¹³¹ I Santech-dommen kan det neppe være tvil om at rådgiveren ville ha blitt engasjert uansett.

4.2.4 Det skatterettslige utbyttebegrep

For den skattemessige behandling av kostnaden er det skatterettslige utbyttebegrep avgjørende.¹³² Skatteloven § 10-11 annet ledd første punktum bestemmer at «*enhver utdeling som innebærer en vederlagsfri overføring av verdier fra selskap til aksjonær*» regnes som utbytte.

¹²⁸ Dramstad (2011) s. 184.

¹²⁹ Folkvord (2013) s. 179.

¹³⁰ Jeg finner støtte for dette i Dramstad (2011) s. 185-186.

¹³¹ Folkvord (2013) s. 181.

¹³² Zimmer (2014) s. 307.

Utbyttebegrepet i skatteloven kapittel 10 er videre enn aksjelovens utbyttebegrep.¹³³ Det er imidlertid usikkert om begrepene skiller seg på det aktuelle området, og det er uenighet om kravet til «klar særfordel» får tilsvarende anvendelse skattemessig.

Gjems-Onstad mener at man ved enten/eller-klassifikasjoner i skatteretten normalt legger vekt på et hovedsakelighetskriterium.¹³⁴ Høyesteretts krav om klar særfordel for å anse noe som aksjerettslig utbytte ved målselskapets utbetaling til tredjemenn, er i så fall en høyere terskel enn det som gjelder skatterettslig. En utbetaling som ikke karakteriseres som utbytte selskapsrettslig, vil dermed kunne vurderes som utbytte skatterettslig.¹³⁵

Folkvord er uenig. Han mener at man ikke har et skatterettslig vesentlighetsprinsipp.¹³⁶ Han mener at det bare vil være tale om skatterettslig utbytte dersom aksjonærene får en klar særfordel; altså må det selskapsrettslige og skatterettslige utbyttebegrepet være sammenfallende på dette punktet.¹³⁷ Også i Lignings-ABC oppstilles kriteriet om klar særfordel.¹³⁸

Det vil ofte være ekstremt vanskelig å skille selskapsinteressen og aksjonærinteressen fra hverandre når begge har interesse av den aktuelle tjeneste, og det vil være svært krevende å vurdere hvem som hovedsakelig har interesse av den aktuelle rådgivning. Rettstekniske hensyn kan derfor tale for et kriterium om klar særfordel. Selv om også denne vurderingen nødvendigvis må bli skjønnsmessig og vanskelig, er det trolig lettere å vurdere om rådgivningen e.l. utgjorde klar særfordel for aksjonæren.¹³⁹ Dramstad uttaler om den selskapsrettslige vurderingen at det i utgangspunktet må være adgang «*til å pådra selskapet utgifter for det formål å videreføre selskapsinteressen(e), selv om også aksjonærene har interesse av salget*», og at «*for strenge krav til vurderingen vil kunne medføre et passivt og lite effektivt styre i overtakelsesprosesser*».¹⁴⁰ Dersom et hovedsakelighetskriterium legges til grunn, er det i enda større grad risiko for dette.

Etter min mening bør kriteriet om «klar særfordel» legges til grunn også for den skattemessige vurdering. Det bør kreves en klar overvekt av interesse for aksjonæren før en karakteriserer en betaling som selskapet selv har interesse av som utbytte. Det understrekes at løsningen

¹³³ Gjems Onstad (2012) s. 476.

¹³⁴ *ibid.* s. 477.

¹³⁵ Gjems-Onstad (2012) s. 477. Se også Berge (2011) s. 48.

¹³⁶ Folkvord (2013) s. 179-180.

¹³⁷ *ibid.* s. 181.

¹³⁸ Lignings-ABC (2014) s. 40.

¹³⁹ Folkvord (2013) s. 180-181.

¹⁴⁰ Dramstad (2011) s. 187.

langt ifra er sikker, og spørsmålet må trolig få sin løsning gjennom praksis. Det bemerkes at Skatt Øst i sak fra 2010/2011 la et hovedsakelighetskriterium til grunn for utbyttevurderingen.¹⁴¹

4.2.5 Rettstilstanden etter Santech-dommen

4.2.5.1 Utgangspunkt

Et spørsmål etter Santech-dommen er i hvilken grad det vil være akseptabelt å belaste målselskapet for kostnader i forbindelse med overtakelse. Det anføres gjerne at det bare i helt spesielle tilfeller vil være naturlig å se det slik at målselskapet ikke ivaretar selskapsinteressen når det plukker opp regningen til finansiell rådgivning mv. i en overtakelsessituasjon.¹⁴²

Jeg legger til grunn at utgangspunktet for vurderingen er hvorvidt utbetalingen fra målselskapet må anses som en *klar særfordel* for aksjonærene. En språklig vurdering av begrepet klar særfordel innebærer at Høyesterett har lagt terskelen høyt for at forholdet skal karakteriseres som utbytte.¹⁴³ For at det skal foreligge en klar særfordel må det være klart at aksjeeiernes interesser er vesentlig mer tilgodesett enn selskapets interesser, og at det er en slik stor ujevnhet mellom dem at det fremstår som klart for rådgiveren at det er aksjeeierne som reelt sett er oppdragsgivere. Det er i denne sammenheng «*neppe noe grunnlag for å operere med en snever forståelse av begrepet "selskapsinteressene"*».¹⁴⁴

Jeg vil i det følgende forsøke å belyse de momenter som vil spille inn ved vurderingen av hvorvidt det foreligger klar særfordel for aksjonærene(e). Dersom et hovedsakelighetskriterium må legges til grunn for den skattemessige vurdering, vil momentene være de samme, men terskelen for å anse selskapets utbetaling som utbytte vil være lavere.

4.2.5.2 Hvem initierer prosessen?

I Santech-saken var rådgiveren engasjert av målselskapet selv. Hvor aksjonærene engasjerer rådgiver, vil en trolig nærme seg området for utbytte dersom målselskapet plukker opp regningen. I et slikt tilfelle vil konklusjonen lettere bli at selskapet har tatt en aksjonærkostnad, og at betalingen utgjør en vederlagsfri overføring fra selskap til aksjonær.

¹⁴¹ Utv. 2012 s. 327 pkt. 2.1.

¹⁴² Se Aabø-Evensen (2011) s. 105 som skriver at dette gjerne anføres, men han stiller seg tvilende til at det er riktig.

¹⁴³ Jeg finner også støtte for dette i Gjems-Onstad (2012) s. 477. som skriver: «*Ved å anvende et krav til «klar særfordel» satte Høyesterett antagelig terskelen høyere for å se en utbetaling til tredjemenn som aksjerettslig utbytte enn for å vurdere samme betaling som et skatterettslig utbytte*». Gjems-Onstad er av den oppfatning at det skatterettslig vil være utbytte dersom kostnaden er pådratt hovedsakelig i aksjonærens interesse.

¹⁴⁴ Berge (2011) s. 20.

4.2.5.3 *Utforming av mandatbrev – formalitet/realitet*

Rådgiverens mandat var helt sentralt for Høyesteretts avgjørelse i Santech-dommen. Mandatet var vidt formulert, og det var ikke et oppdrag kun med tanke på salg av selskapet. Retten synes i saken å legge vekt på at mandatet var utformet slik at resultatet av rådgivningen like gjerne kunne blitt fusjon som oppkjøp, og ved fusjon ville honoraret ha vært en selskapsforpliktelse.¹⁴⁵ Det illustrerer at selve avtalen spiller en viktig rolle ved vurderingen. I et tilfelle hvor mandatet derimot er bistand i forbindelse med salg av aksjene i målselskapet, er det langt fra sikkert at resultatet ville blitt det samme.¹⁴⁶

En ser gjerne at formuleringene i avtaler mellom målselskap og finansiell rådgiver ligger tett opp til det som var tilfellet i Santech-dommen. Man formulerer f.eks. mandatet til å gjelde strategisk rådgivning, rådgivning knyttet til mulighet for salg eller investering, eller andre lignende vide formuleringer. I mange tilfeller vil dette være realiteten i oppdraget. En kan likevel ikke utelukke at også i prosesser hvor salg av selskapet er det reelle alternativet, vil mandatet utformes på lignende måte. I så måte må spørres om den formelle utforming av avtalen er av betydning hvor realiteten er en annen enn det som kommer til uttrykk i avtalen.

Høyesterett vurderer totalsituasjonen i Santech-dommen, og begrunner resultatet med bakgrunnen for avtalen, avtalens innhold samt selve den rådgivning som ble gitt. Det er en samlet vurdering av de opplysninger som foreligger som legges til grunn. Et mandatbrev utformet på tilsvarende måte som i Santech-dommen vil neppe være avgjørende dersom bakgrunnen for avtalen er en aksjonærinitiert prosess med aksjesalg for øye, og den konkrete rådgivning retter seg mot aksjonærene. Når det er sagt, vil selvsagt en avtale mellom forretningsdrivende være et viktig moment i vurderingen. I tillegg vil det kunne være vanskelig å bevise at den konkrete rådgivningen i realiteten var en annen enn det som fremgikk av avtalen.

4.2.5.4 *Den konkrete rådgivning/bistand*

Det konkrete rådgivningsarbeid som ble utført, ble trukket frem i Santech-dommen. Rådgivningen var rettet mot selskapet, og det var eiersituasjonens konsekvenser for selskapet som sådant som var i fokus. Dersom rådgivningen primært hadde dreid seg om å finne nye eiere som var villig til å betale høyest mulig pris for aksjene, vil en trolig nærme seg området for hva som må sies å være i aksjonærenes klare særinteresse. Når situasjonen for selskapet var det sentrale, og eiersituasjonen var avgjørende for dets økonomiske situasjon, var rådgivningen (også) i selskapets interesse.

¹⁴⁵ Aabø-Evensen (2011) s. 105.

¹⁴⁶ I.c.

Det må altså vurderes konkret hvem rådgivningen rettet seg mot, og hva som var innholdet av rådgivningstjenesten.

4.2.5.5 Mulig skjæringstidspunkt – beslutning av aksjesalg

På bakgrunn av Santech-dommen er det relevant å spørre om det kan oppstilles et skjæringspunkt, hvor rådgivning/tjenester etter dette tidspunktet må sies å utgjøre klar særfordel for aksjonærene. I saken ble det sterkt vektlagt at den finansielle rådgiveren ble engasjert på et tidspunkt hvor det ikke var avgjort at salg av selskapet nødvendigvis var formålet med prosessen.

På den annen side uttales i dommen at også i en salgssituasjon vil det kunne være sammenfall av interesser for selskapet og aksjonærene, og at selv om en høy pris selvsagt var gunstig for de selgende aksjonærene, var det antagelig nødvendig for at kjøperselskapet kunne få overta så mange aksjer som det ønsket. For selskapet var det helt avgjørende med nye eiere for å komme ut av den vanskelige situasjonen. Dette illustrerer hvor krevende det er å skille aksjonærinteressen fra selskapsinteressen når det som er i selskapets interesse i stor grad også vil være i aksjonærenes interesse.

Etter min oppfatning er det ikke grunnlag for å si at dersom salg er besluttet, vil kostnader pådratt etter dette tidspunkt uansett være i de selgende aksjonærers interesse.¹⁴⁷ At rådgiverens mandat er salg av aksjene, vil imidlertid inngå som et viktig moment i vurderingen, hvilket illustreres av Høyesteretts vektlegging av at Sundals vidt formulerte mandat. Det er imidlertid opplagt at også kostnader med tanke på salg av selskapet kan være i selskapets interesse. Nye eiere kan være avgjørende for å sikre selskapets videre eksistens. Situasjonen behøver heller ikke være så dramatisk, men det kan hende at nye eiere vil gi selskapet bedre forutsetninger for den videre drift. I Santech-dommen fremheves at selskapet må kunne pådra seg kostnader for å kunne fortsette sin virksomhet *«under så gode forhold som mulig»*.

Kostnader til såkalt vendor due diligence, er en kostnad som pådras med sikte på salg av selskapet.¹⁴⁸ Det kan imidlertid også være i selskapets interesse å fremstå som så godt og solid som mulig når det skal få nye eiere. Det kan tale for at selskapet kan belastes slike kostnader uten at det utgjør utbytte. Likevel er dette en kostnad i forbindelse med salget, og det er viktig for selger både for prisfastsettelsen og for å unngå senere krav eller garantier fra kjøper i for-

¹⁴⁷ Aabø-Evensen (2011) s. 105 gir uttrykk for at dersom det fremstår at rådgiverens mandat er salg av aksjene, kan det trolig med tyngde argumenteres for at målselskapet ikke kan belastes disse utgiftene.

¹⁴⁸ Aabø-Evensen (2011) s. 1427 skriver om vendor due diligence: «... systematisk finansiell, juridisk, skattemessig og/eller kommersiell gjennomgang av et målselskap som foretas av selgers rådgivere forut for at målselskapet legges ut for salg».

bindelse med salget.¹⁴⁹ Det skal trolig mye til før kostnader til selskapsgjennomgang kan tas av selskapet uten at dette må anses å utgjøre utbytte.

4.2.5.6 *Break fee som eksempel*

Såkalte break fee-klausuler er et praktisk eksempel på en kostnad som gjerne belastes målselskapet. Det kan defineres som en forpliktelse for målselskapet til å betale en nærmere angitt sum til budgiver dersom en selskapsovertagelse av nærmere angitte årsaker viser seg å ikke kunne gjennomføres som avtalt.¹⁵⁰ For eksempel er målselskapet forpliktet til å betale budgiver en sum dersom salget ikke gjennomføres fordi det kommer et høyere bud fra en annen budgiver. For aksjonærene vil det nye budet bety at de får en høyere pris for sine aksjer, mens selskapet må utbetale break fee. Dette medfører et rent tap for selskapet, og en fordel for aksjonærene.¹⁵¹ Break fee-klausulens hovedsakelige formål er å tiltrekke potensielle budgivere, og tiltrekningskraften ligger i at den ivaretar budgivers finansielle sikkerhet, og eliminerer dermed mye av risikoen ved transaksjonsinitiativet.¹⁵² Om den selskapsrettslige utbyttevurderingen skriver Dramstad at også selskapet for øvrig (altså når aksjonærinteressen tenkes bort) kan ha interesse i et eierskifte. Han skriver at en break fee i særdeleshet vil fremstå som viktig for selskapsinteressene hvor et selskap befinner seg i en vanskelig økonomisk situasjon, og således trenger nye eiere. Likevel er han av den oppfatning at også i mindre dramatiske tilfeller vil være akseptabelt at selskapet betaler break fee, uten at det må anses som utbytte. Selskapets ansatte og ledelse, samt selskapets kreditorer, vil være interesserte i å få inn en eier som kan garantere for selskapets videre drift og utvikling.

Dramstads uttalelser vil ha relevans også for andre kostnader som oppstår i forbindelse med salg av selskapet. Dersom selskapet setter i gang en prosess for å finne nye eiere som kan styrke selskapets økonomiske stilling, vil det kunne argumenteres for at kostnader pådratt i den forbindelse er i selskapets interesse. Det bør likevel utvises forsiktighet når det gjelder omkostninger som er tett knyttet til selve salget.

4.2.6 Forbud mot finansiell assistanse, aksjeloven § 8-10

Det oppstår en problemstilling som ikke kom opp i Santech-dommen, nemlig at belastning av selskapet strider med aksjelovgivningens forbud mot finansiell assistanse i forbindelse med aksjesalg.¹⁵³ Formålet med reglene er å beskytte selskapskapitalen.¹⁵⁴ Det er mulig at utbeta-

¹⁴⁹ Aabø-Evensen (2011) s. 1427.

¹⁵⁰ Dramstad (2011) s. 155.

¹⁵¹ *ibid.* s. 185.

¹⁵² *ibid.* s. 158.

¹⁵³ Aabø-Evensen (2011) s. 105.

¹⁵⁴ NOU 1992:29 s. 38, Ot.prp.nr.36 (1993-1994) s. 66, Ot.prp.nr.23 (1996-1997) s. 48.

lingen innebærer at selskapet «*stille[r] midler til rådighet*» i strid med det som følger aksjeloven § 8-10. Konsekvensen er i så fall ugyldighet, jf. § 8-11 første ledd, og midlene skal tilbakeføres etter annet ledd. Ugyldighet kan likevel ikke gjøres gjeldende overfor medkontrahent som var i aktsom god tro.

Det oppstår videre spørsmål om bestemmelsen også kan gjelde tilfeller der det pådras kostnader, men hvor salgsprosessen av en eller annen grunn stopper opp. Ordlyden gir uttrykk for at det må foreligge erverv, slik at bestemmelsen ikke vil komme til anvendelse hvor salget ikke gjennomføres. Likevel kan bestemmelsens formål tilsi at også slike tilfeller vil kunne omfattes av forbudet. Eksempelvis vil det for en selskapskreditor ikke utgjøre noen forskjell at ervervet ikke blir gjennomført; midlene er jo like fullt tappet fra selskapet.

Plasshensyn og oppgavens tema gjør at reglene om finansiell assistanse ikke drøftes nærmere, men problemstillingen kompliserer bildet ytterligere når det gjelder belastning av målselskapet for kostnader.

4.2.7 Oppsummering

Situasjonen er uavklart når det gjelder spørsmålet om i hvilken grad målselskapet kan belastes for kostnader til finansiell rådgivning og andre kostnader både aksjonærer og målselskap drar nytte av. Det må foretas en konkret helhetsvurdering, hvor de omtalte momenter inngår. Sondringen mellom aksjonærinteressen og selskapsinteressen er vanskelig, og det bør ikke stilles for strenge krav til styrets begrunnelse når det pådrar selskapet kostnader for å styrke dets stilling.¹⁵⁵ Det synes for avgjørelsen nyttig å vurdere hvorvidt selskapet ville foretatt utbetalingen også dersom det ses bort fra aksjonærinteressen.

Kanskje vil det også kunne spille inn hvem som kommer inn som ny aksjonær. Dersom det er salg til nye eiere som medfører kostnadsbesparelser og effektivitetsgevinster for selskapet, taler det som nevnt mot at det foreligger klar særinteresse. Ved en ren finansiell investering, hvor de nye eierne ikke er engasjert i driften, og heller ikke tilfører selskapet midler, vil det være mindre av selskapsinteresse å spore i et eierskifte. Kostnader i forbindelse med eierskifte vil i slike tilfeller trolig lett bli ansett som utbytte.

Det er viktig å være oppmerksom på den uenighet som foreligger vedrørende spørsmålet om det skatterettslige utbyttebegrepet på området er parallelt med det selskapsrettslige. Dersom et hovedsakelighetskriterium må legges til grunn ved den skatterettslige vurdering, vil det skatterettslige utbyttebegrepet omfatte mer enn det selskapsrettslige på dette området. Det vil i så

¹⁵⁵ Dramstad (2011) s. 187.

fall foreligge utbytte i skattemessig forstand hvor rådgiveren er engasjert hovedsakelig i aksjonærens interesse. Hvilke utslag dette konkret vil gi seg, og hvilken reell forskjell det vil være fra den selskapsrettslige terskelen, gjenstår å se. En vil ved en slik forskjell kunne få tilfeller hvor en og samme betaling vil være utbytte skatterettslig, men ikke selskapsrettslig.

Dersom belastningen av selskapet anses som utbytte etter skatteloven § 10-11, risikerer også aksjonærer omfattet av fritaksmetoden beskatning. Dette fordi § 2-38 (2) oppstiller vilkår om at utbyttet er «lovlig utdelt» for at fritaksmetoden skal komme til anvendelse. I lovlighetsvilkåret ligger at selskapet materielt sett hadde anledning til å dele ut det aktuelle beløpet, og at saksbehandlingsreglene i aksjeloven er fulgt.¹⁵⁶ Utdelingen vil i de aktuelle tilfeller trolig sjelden være besluttet av generalforsamlingen til målselskapet, og det vil derfor være en risiko for at utdelingen vil bli betraktet som skattefritt utbytte på mottagerens hånd.¹⁵⁷ Lovlighetsvilkåret gjelder tilsvarende for privat skattyter når det gjelder skjermingsreglene.¹⁵⁸ Forskjellig klassifisering selskapsrettslig og skatterettslig (altså dersom et hovedsakelighetskriterium legges til grunn for den skattemessige vurdering) kan få betydning for retten til skattefritak under fritaksmetoden og skjermingsfradrag. Dersom det ikke foreligger utbytte selskapsrettslig, kan utbetalingen være «lovlig» etter skatteloven hvis den er foretatt ut fra de regler som vanligvis gjelder for oppfyllelse av denne type honorarkrav.¹⁵⁹

Dekker selskapet regningen og aksjonæren utbyttebeskattes for beløpet, skal kostnadene anses å være dekket av aksjonæren.¹⁶⁰ Det må bety at aksjonærens fradragsrett må vurderes.¹⁶¹ Situasjonen vil her være den samme som hvor aksjonæren mottar utbytte, for så å betale for den aktuelle rådgivning, tjeneste etc. Fradragsrett for kostnader oppstått hos selger behandles i punkt 3 og 5, og det vises til fremstillingen under disse punktene.

4.3 Fradragsrett for selskapet

Hvor betalingen fra selskapet utgjør utbytte, foreligger ikke fradragsrett for selskapet.¹⁶²

Dersom utbetalingen ikke utgjør utbytte, må det vurderes hvorvidt kostnaden kan fradras på selskapets hånd. Det må vurderes om kostnaden er oppofret, og om den har tilknytning til

¹⁵⁶ Stoveland (2014).

¹⁵⁷ Aabø-Evensen (2011) s. 106.

¹⁵⁸ Skatteloven § 10-12 (1).

¹⁵⁹ Gjems-Onstad (2012) s. 477.

¹⁶⁰ Lignings-ABC (2014) s. 1309.

¹⁶¹ For fritaksaksjonærer vil utbyttet ikke beskattes dersom det er «lovlig» utdelt, slik at det er usikkert om kostnaden da vil anses å være dekket av aksjonæren. Det er imidlertid skatteplikt for tre prosent av utbyttet, jf. § 2-38 (6) a, slik at trolig må dette medføre at fradragsretten også for slike aksjonærer må vurderes.

¹⁶² *Bedrift, selskap og skatt* (2014) s. 272.

skattyters skattepliktige inntekt, jf. skatteloven § 6-1 første ledd første punktum. Det må være klart at kostnaden er oppofret, da selskapet ikke har mottatt varig verdi. Når det gjelder tilknytningsvilkåret, er spørsmålet hvorvidt det hovedsakelige formål med kostnaden var selskapets eget inntektserverv. Skatt Øst behandlet i 2010/2011 sak hvor både utbytte- og fradragsspørsmålet kom opp hvor selskapet hadde blitt belastet for finansiell bistand og break fee i forbindelse med at det fikk nye eiere.¹⁶³ Der ble fradragsrett nektet fordi hovedformålet med kostnaden var å tjene aksjonærenes interesser. Hauge er av den oppfatning at hovedformålet vil være oppfylt hvor målselskapets engasjering av finansiell rådgiver for å finne ny eier var egnet for å kunne videreutvikle virksomheten, med mindre det foreligger klare holdepunkter for at det ikke var virksomhetens behov målselskapet hadde for øye, f.eks. aksjonærenes salgssønske.¹⁶⁴ Det synes riktig å innrømme selskapet fradragsrett i disse tilfellene. Dersom betalingen ikke utgjør utbytte, og hovedformålet med kostnaden var selskapets eget inntektserverv, må kostnaden kunne fradras. Det er grunn til å understreke at det er formålet med kostnaden som er avgjørende for vurderingen, ikke om kostnadene ev. primært kommer aksjonærene til gode.¹⁶⁵

Det vises for øvrig til behandlingen av hovedregelen om fradragsrett i punkt 3.3. Det bemerkes at dersom kostnaden ikke har tilstrekkelig tilknytning til målselskapets eget inntektserverv, er ikke resultatet her ev. aktivering. Målselskapet har ingen aksjer å aktivere en kostnad på hvor det pådrar seg kostnader i forbindelse med salg av seg selv. Det foreligger her ingen investering for målselskapet. Det vil derfor kun være spørsmål om direkte fradrag eller ikke direkte fradrag.

¹⁶³ Utv. 2012 s. 327 pkt. 2.1.

¹⁶⁴ Hauge (2014) s. 296. Han skriver at *«hovedformålselæren anses å innebære at så lenge kostnaden er adekvat og egnet for virksomheten, må det klare holdepunkt for at hovedformålet har vært et annet, om fradrag skal kunne nektes»*. Dette er i tråd med at kostnadens egnethet dras inn ved vurderingen av hovedformål, jf. det som ble skrevet i pkt. 3.3.4.

¹⁶⁵ Hauge (2014) s. 296.

5 Transaksjonskostnader ved mislykket oppkjøp

5.1 Innledning

Av og til blir det ikke noe av den planlagte transaksjonen. Prosessen kan stoppe opp før man har konkretisert planene i særlig grad, mens en i andre tilfeller har kommet atskillig lenger på vei, og det gjenstår lite før selve overdragelsen skulle ha funnet sted. Det oppstår spørsmål om skattyter har fradragsrett for kostnadene som har påløpt i prosessen.

Kostnadene må her som ellers vurderes mot hhv. oppofrelses- og tilknytningsvilkåret. Hvor aksjene ikke ville vært omfattet av fritaksmetoden, må det være fradragsrett både for kostnader som ville vært direkte fradragsberettigede og aktiveringspliktige ved gjennomført oppkjøp.¹⁶⁶ Tvilen oppstår hvor skattyter mislykkes med oppkjøp av aksjer som ville vært omfattet av fritaksmetoden. Skatteloven § 6-24 må tolkes, og usikkerheten knytter seg til hvorvidt skattyter har fradragsrett for kostnader som ville vært aktiveringspliktige eller inngått i selgers gevinst-/tapsoppgjør ved gjennomført oppkjøp.

Situasjonen utenfor fritaksmetoden gjennomgås kort, før kostnader ved forsøk på erverv av fritaksaksjer behandles.

5.2 Utenfor fritaksmetoden

Utenfor fritaksmetoden må kostnadene på vanlig vis vurderes mot vilkårene i § 6-1 første ledd første punktum. Kostnadene må anses oppofret da det ikke har funnet sted et ombytte av verdier. Når det gjelder tilknytningsvilkåret, er kostnadene pådratt for å erverve skattepliktig inntekt, og kostnadene må derfor være fradragsberettigede.¹⁶⁷

5.3 Innenfor fritaksmetoden

5.3.1 Innledning

Kostnader til erverv av inntekter omfattet av fritaksmetoden oppfyller ikke det skattemessige tilknytningskravet etter skatteloven § 6-1 første ledd første punktum. Spørsmålet er i hvilken grad unntaksbestemmelsen i skatteloven § 6-24 (1) hjemler fradrag for kostnader oppstått ved mislykket oppkjøp. Annet ledd avgrenser fradragsretten mot «*ervervs- og realisasjonskostnader*», men det er uklart hvorvidt den begrenser fradragsretten også hvor oppkjøpet mislykkes.

I det følgende vil situasjonen først gjennomgås for kostnader pådratt i den tidlige fase. Disse ville ved gjennomført oppkjøp vært fradragsberettigede etter skatteloven § 6-1 første ledd

¹⁶⁶ Gjems-Onstad (2003) s. 170 og Lignings-ABC (2014) s. 1308 pkt. 4.3.1.

¹⁶⁷ Gjems-Onstad (2003) s. 170 og Lignings-ABC (2014) s. 1308 pkt. 4.3.1.

første punktum.¹⁶⁸ Derneft diskuteres løpende eierkostnader, som ville vært omfattet av § 6-24 (1). Til slutt drøftes situasjonen for kostnader som ville vært omfattet av § 6-24 (2) ved gjennomført oppkjøp, dvs. kostnader med slik tilknytning til selve ervervet/realisasjonen at de ikke kunne vært fradratt direkte.¹⁶⁹

5.3.2 Kostnader pådratt i den innledende fase

Kostnader pådratt i den innledende fase vil som nevnt gjerne ha en slik tilknytning til den løpende drift hos skattyter at de må kunne fradras direkte. Tilsvarende kostnader må være fradragsberettigede også hvor oppkjøpet mislykkes. Kostnaden endrer ikke karakter selv om et eventuelt senere oppkjøp ikke gjennomføres. Kostnaden er like fullt oppofret, og kostnadenes tilknytning til den løpende drift er den samme.¹⁷⁰

5.3.3 Løpende eierkostnader

Med skatteloven § 6-24 (1) ble det innført fradragsrett for løpende eierkostnader.¹⁷¹ Eksempler er kostnader til deltakelse på generalforsamling, internrevisjon, utforming av konsernregnskap og andre typiske aksjeeieraktiviteter, prosesskostnader, og andre finansieringsutgifter enn renter mv. med direkte tilknytning til aksjeinntekten.¹⁷²

I prinsipputtalelse om transaksjonskostnader ved mislykket oppkjøp 13. mai 2013, uttaler Skattedirektoratet at skatteloven § 6-24 (1) først kommer til anvendelse «*når skattyter allerede eier aksjene og har hatt kostnader knyttet til skattefritt utbytte eller gevinst*».¹⁷³ Kostnader av typen det innrømmes fradrag for etter § 6-24 (1) kan imidlertid oppstå også før skattyter blir eier av aksjene, og dermed også hvor oppkjøpet ikke blir gjennomført. Et eksempel er finansieringskostnader til andre enn kreditor.¹⁷⁴ Dersom skattedirektoratets uttalelse legges til grunn, vil denne typen kostnader ikke komme til fradrag overhodet hvor oppkjøpet mislykkes. Fradragsrett etter § 6-1 første ledd første punktum vil være avskåret da kostnaden er pådratt for å erverve skattefri inntekt.

¹⁶⁸ Se pkt. 3.4.3.

¹⁶⁹ Se pkt. 3.4.

¹⁷⁰ Uttales i SKN-2008-77 at kostnader ved mislykket oppkjøp vil være fradragsberettigede etter skatteloven § 6-1 «*i den utstrekning kostnadene er pådratt så tidlig i prosessen at de uansett ikke vil være aktiveringspliktige utenfor fritaksmetoden dersom oppkjøpet gjennomføres*».

¹⁷¹ Ot.prp.nr.1 (2005-2006) pkt. 15.3.

¹⁷² Ot.prp.nr.1 (2004-2005) pkt. 6.5.5.3.

¹⁷³ Utv. 2013/1181.

¹⁷⁴ SKN-2008-77: Skatteklagenemnda for storbedrifter kom til at kostnader av denne typen kunne fradras etter skatteloven § 6-24 (1) ved mislykket oppkjøp.

Det synes tvilsomt om Skattedirektoratet kan tas på ordet når det uttales at § 6-24 (1) først kommer til anvendelse når skattyter allerede eier aksjene. Allerede ordlyden taler mot en slik tolkning. De aktuelle kostnadene er pådratt «for å» erverve inntekt fritatt for skatteplikt etter § 2-38, og det dreier seg ikke om «*ervervs- eller realisasjonskostnader*».

Av forarbeidene til § 6-24 (1) fremgår at de kostnader fradragretten skal avgrenses mot, er kostnader som er aktiveringspliktige og skal inngå i aksjens kostpris.¹⁷⁵ Kostnadene det her er tale om, vil aldri være aktiveringspliktige.

Skatteklagenemnda for storbedrifter fattet 14. januar 2014 vedtak i sak om transaksjonskostnader ved mislykket oppkjøp av aksjer som ville vært omfattet av fritaksmetoden. Her uttales at § 6-24 (1) må omfatte «*kostnader som etter sitt innhold tilsvarer løpende eierkostnader slik begrepet er avgrenset i forarbeidene, uavhengig av hvorvidt oppkjøp rent faktisk gjennomføres eller ikke*» (min understreking).¹⁷⁶ Nemnda er av den oppfatning kostnadstypen er avgjørende for skattyters fradragrett hvor oppkjøpet mislykkes, slik at fradragretten er identisk ved gjennomført og mislykket oppkjøp.

Konklusjonen må være at Skattedirektoratet tar feil når det uttales at § 6-24 (1) kommer til anvendelse først når skattyter allerede eier aksjene. Kostnader som omfattes av § 6-24 (1) hvor oppkjøpet gjennomføres, må også omfattes av bestemmelsen hvor oppkjøpet mislykkes. Det bør legges til at Skattedirektoratet i sin uttalelse fokuserer på fradragretten for kostnader som ville vært aktiveringspliktige ved gjennomført oppkjøp. Det er således usikkert om direktoratet har tatt inn over seg de konsekvenser det vil få for kostnader av typen det her er snakk om, dersom bestemmelsen i § 6-24 (1) kun kommer til anvendelse hvor skattyter allerede er blitt eier av aksjene.

5.3.4 Ervervs- og realisasjonskostnader

5.3.4.1 Innledning

Når det gjelder kostnader som ville vært aktiveringspliktige (ev. inngått i gevinst-/tapsoppgjøret for selger) ved gjennomført oppkjøp, er situasjonen uavklart og tvilsom. Fradragrett for ervervs- og realisasjonskostnader avskjæres i § 6-24 (2). Spørsmålet er om denne bestemmelsen avskjærer fradragretten også hvor oppkjøpet mislykkes, eller om kostnadene da kan fradras etter § 6-24 (1).

¹⁷⁵ Ot.prp.nr.1 (2005-2006) pkt. 15.3.

¹⁷⁶ SKN-2008-77.

I Skattedirektoratets med uttalelse av 13. mai 2013, er oppfatningen er at kostnader som ville vært aktiveringspliktige ved gjennomført oppkjøp, ikke er fradragsberettigede dersom kostnadene er knyttet til forsøk på å erverve aksjer omfattet av fritaksmetoden:

*«Skatteloven § 6-24 er en spesialregel for kostnader med tilknytning til skattefrie aksjeinntekter. Bestemmelsens første ledd gir rett til fradrag for kostnader tilknyttet skattefrie inntekter under fritaksmetoden, og bestemmelsen er dermed et begrenset unntak fra vilkåret om tilknytning til skattepliktig inntekt i skatteloven § 6-1. **Unntaket kommer først til anvendelse når skattyter allerede eier aksjene og har hatt kostnader knyttet til skattefritt utbytte eller gevinst. I følge forarbeidene vil dette for eksempel være eierkostnader til administrasjon eller strategi. Ervervs- og realisasjonskostnader er ikke fradragsberettigede, jf. § 6-24 annet ledd. Det samme vil gjelde for transaksjonskostnader knyttet til oppkjøpsforsøk som mislykkes.**»¹⁷⁷ (mine uthevinger)*

Skattedirektoratet legger til grunn at § 6-24 (1) først kommer til anvendelse etter at skattyter har blitt eier av aksjene. Av drøftelsen i punkt 5.3 fremgår at det ikke kan være riktig hva gjelder *løpende eierkostnader*. Spørsmålet her er imidlertid om uttalelsen er holdbar når det gjelder kostnader som ved gjennomført oppkjøp ville vært omfattet av § 6-24 (2), altså at disse heller ikke ved mislykket oppkjøp vil være fradragsberettigede.

Ordlyden løser ikke spørsmålet direkte, og heller ikke i forarbeidene behandles problemstillingen eksplisitt. Domstolene har ikke behandlet problemstillingen, men det foreligger to nemndsavgjørelser vedrørende problemstillingen som går i hver sin retning.¹⁷⁸ Begge er bragt inn for tingretten. Avgjørelsene illustrerer den tvil og usikkerhet som råder på området.

5.3.4.2 Ordlyd

Ordlyden løser som nevnt ikke spørsmålet direkte, men en naturlig tolkning av bestemmelsens ordlyd kan tale for fradragsrett for de aktuelle kostnader. Kostnader ved mislykket oppkjøp vil være pådratt «for å» erverve inntekt omfattet av fritaksmetoden, jf. § 6-24 (1). Rent språklig synes begrepene «*ervervs- og realisasjonskostnader*» å forutsette erverv/realisasjon, og det kan argumenteres for at annet ledd derfor ikke avskjærer fradragsretten hvor oppkjøpet mislykkes.

¹⁷⁷ Utv. 2013/1181.

¹⁷⁸ Ikke fradragsrett i SKN 2008-77, mens Skatteklagenemnda for petroleumsskatt 16. desember 2013 innrømmet fradragsrett.

5.3.4.3 Forarbeider

Det finnes uttalelser i Ot.prp. nr. 1 (2005-2006) om grensen mellom direkte fradrag og aktiveringsplikt som kan være av interesse for spørsmålet, selv om situasjonen ved mislykket oppkjøp ikke omtales eksplisitt. Departementet foreslår å innføre fradragsrett for eierkostnader som ville vært direkte fradragsberettigede før fritaksmetoden ble innført:

«Departementet foreslår å innføre fradragsrett for eierkostnader som ville vært direkte fradragsberettiget før fritaksmetoden ble innført, dvs. løpende eierkostnader med tilknytning til skattefrie aksjeinntekter mv. For kostnader som tidligere ville vært aktiveringspliktige som en del av aksjenes kostpris, herunder særlig ervervs- og realisasjonskostnader, foreslås ingen endring.»¹⁷⁹

Videre uttales at den tradisjonelle grensen mellom direkte fradrag og aktiveringsplikt skal opprettholdes:

*«Etter departementets oppfatning bør det avgrenses mot kostnader som skal aktiveres og inngå i aksjens skattemessige kostpris (i samsvar med gevinstberegningsreglene for aksjonærer som ikke er omfattet av fritaksmetoden). **Dette er en grensedragnings som er vel kjent i ligningspraksis og som dermed ikke reiser nye tolkningsspørsmål.** Det foreslås derfor at det innføres fradragsrett for løpende kostnader som er pådratt for å erverve skattefrie aksjeinntekter. Ved å oppstille krav om at kostnadene er pådratt for å erverve inntekt som er omfattet av fritaksmetoden, er det en forutsetning for fradragsrett at det er tilstrekkelig nær sammenheng mellom kostnad og inntekt i samsvar med det alminnelige vilkår for fradrag i skatteloven § 6-1.*

*Etter departementets forslag skal fradragsretten ikke omfatte kostnader som er aktiveringspliktige for aksjonærer utenfor fritaksmetoden, herunder ervervs- og realisasjonskostnader. **Skillet mellom løpende fradragsberettigede eierkostnader og ikke fradragsberettigede kostnader, skal trekkes etter det tradisjonelle skillet mellom direkte fradragsberettigede kostnader og aktiveringspliktige kostnader.** Det innebærer at selskapsaksjonær ikke på noe tidspunkt vil ha fradragsrett for ervervs- og realisasjonskostnader som er aktiveringspliktige for aksjonærer utenfor fritaksmetoden. Som eksempel på kostnader som ikke vil være fradragsberettiget, i tillegg til kjøpesum, kan nevnes kostnader til meklere, gebyrer, forhandlinger, bedriftsgjennomgang og kontrakts-*

¹⁷⁹ Ot.prp.nr.1 (2005-2006) pkt. 15.1.

utforming. Det samme gjelder prosesskostnader ved tvist om eiendomsrett til aksjer mv.»¹⁸⁰ (mine uthevinger)

Før innføring av fritaksmetoden var det forutsatt at aktiveringspliktige transaksjonskostnader var direkte fradragsberettigede ved mislykket oppkjøp.¹⁸¹ Vektleggingen i forarbeidene av at grensedragningen skal opprettholdes, og at denne er vel kjent i ligningspraksis, taler for at kostnadene må kunne fradras direkte også hvor aksjene ville vært omfattet av fritaksmetoden. Skattedirektoratets tolkning vil derimot skape en ny grensedragning.¹⁸² Et skille mellom kostnader som ville vært aktiveringspliktige og direkte fradragsberettigede ved mislykket oppkjøp, vil medføre en grensedragning som ikke var der før innføringen av § 6-24.

På den annen side uttales at det er «*løpende eierkostnader*» med tilknytning til skattefrie aksjeinntekter det innføres fradragsrett for, og kostnader til mekler, gebyrer, forhandlinger, bedriftsgjennomgang og kontraktsutforming trekkes frem som eksempler på kostnader som ikke vil være fradragsberettigede.¹⁸³ Ved innføringen av fradragsretten etter § 6-24 (1) er det de løpende eierkostnader en har hatt for øye, og det kan derfor argumenteres for at fradragsretten kun gjelder denne typen kostnader også hvor oppkjøpet mislykkes.¹⁸⁴

Det som synes sikkert når det gjelder uttalelsene i forarbeidene, er at det er situasjonen hvor oppkjøpet faktisk blir gjennomført en har hatt i tankene. Ikke ett sted nevnes spørsmålet om fradragsrett for ervervs- og realisasjonskostnader hvor oppkjøpet mislykkes. Dette kan tilsi en viss forsiktighet med å tillegge forarbeidene avgjørende vekt for spørsmålet om fradragsrett ved mislykket oppkjøp. Ytterligere styrkes dette når enkeltheter i forarbeidene som nevnt kan anføres som argument både for og mot fradragsrett. De to klagenemndsavgjørelsene er eksempler i så måte.

5.3.4.4 Nemndsavgjørelser – sprikende praksis

Skatteklagenemnda for petroleumsskatt avsa kjennelse 16. desember 2013 hvor saken gjaldt kostnader knyttet til vurdering av oppkjøp av aksjer som ville vært underlagt fritaksmetoden.¹⁸⁵ Nemnda uttaler at kostnader som ville vært aktiveringspliktige ved oppkjøp, kan fradras i medhold av § 6-24 (1) hvor oppkjøpet mislykkes. Uttalelsene i Ot.prp. nr.1 (2005-

¹⁸⁰ ibid. pkt. 15.3.

¹⁸¹ Gjems-Onstad (2003) s. 170.

¹⁸² Revheim og Bjotveit (2014).

¹⁸³ Ot.prp.nr.1 (2005-2006) pkt. 15.3.

¹⁸⁴ SKN-2008-77: Skatteklagenemnda for storbedrifter argumenterer for dette, og viser også til Ot.prp. nr. 1 (2004-2005) pkt. 6.5.3 til støtte for sitt syn om at det aldri var meningen å innføre fradragsrett for kostnader som ville vært omfattet av § 6-24 (2) ved gjennomført oppkjøp.

¹⁸⁵ Vedtak fra Skatteklagenemnda for petroleumsskatt av 16. desember 2013.

2006) pkt. 15.3 tolkes slik at § 6-24 (2) avskjærer fradrag for kostnader som ville vært aktiveringspliktige for aksjonærer utenfor fritaksmetoden. Når det ikke er ervervet aksjer, vil det imidlertid ikke være noen aksjeinvestering å aktivere kostnadene på. Da det ikke foreligger aktiveringspliktige kostnader, rammes kostnadene ikke av avskjæringen i annet ledd. Etter nemndas syn følger fradragsretten da av første ledd.¹⁸⁶

Skatteklagenemnda for storbedrifter kom til motsatt resultat i sak 14. januar 2014.¹⁸⁷ Oppfatningen der er at kostnadstypen er avgjørende for fradragsretten etter § 6-24 (1). Kostnader som etter sin art ville vært aktiveringspliktige ved oppkjøp, vil dermed ikke være fradragsberettigede ved mislykket oppkjøp. Det uttales at ordlyden i § 6-24 (1) isolert sett kan tale for at kostnader ved forsøk på erverv av aksjer omfattet av fritaksmetoden, er direkte fradragsberettigede. Imidlertid er oppfatningen at første ledd må ses i sammenheng med annet ledd, og at det er kostnadstypen som er avgjørende for fradragsretten.

Videre drøftes forarbeidene. Uttalelsen i Ot.prp. nr. 1 (2005-2006) pkt. 15.3 om at de fradragsberettigede kostnader etter § 6-24 (1) bør *«avgrenses mot kostnader som skal aktiveres og inngå i aksjens skattemessige kostpris (i samsvar med gevinstberegningsreglene for aksjonærer som ikke er omfattet av fritaksmetoden)»*, kommenteres. Det sies at uttalelsen isolert sett kan tale for å innrømme fradrag for de aktuelle kostnader, da manglende erverv er til hinder for aktiveringsplikt utenfor fritaksmetoden. Imidlertid er oppfatningen at uttalelsene i Ot.prp. nr. 1 (2005-2006) må ses i sammenheng med innføring av fritaksmetoden slik denne ble utredet i Ot.prp. nr. 1 (2004-2005). Skatteklagenemnda mener uttalelsene i sistnevnte viser at det kun ble vurdert innføring av fradragsrett for *løpende eierkostnader*, og ikke kostnader som relaterer seg til selve aksjen.¹⁸⁸ Nemnda erkjenner imidlertid at problemstillingen ikke er direkte behandlet i forarbeidene.

Konklusjonen i saken er at ervervskostnader (altså kostnader som ville vært aktiveringspliktige ved gjennomført oppkjøp) pådratt ved mislykket oppkjøp av aksjer ikke er av samme karakter som de kostnader det er innført fradrag for etter § 6-24 første ledd, og at det aldri var aktuelt å innføre fradragsrett for denne typen kostnader. Slike kostnader er det mer naturlig å se som en del av investeringen. At det vises til investeringen er merkelig, all den tid det ved mislykket oppkjøp ikke foreligger noen investering. Det vises også til reelle hensyn. Dersom ervervet hadde blitt gjennomført, ville kostnadene ikke vært fradragsberettigede, verken di-

¹⁸⁶ Hauge (2014) s. 293 med tilsvarende syn.

¹⁸⁷ SKN-2008-77.

¹⁸⁸ Nemnda viser til uttalelsene i avsnitt 6.5.3.1. (*«[...] Ved den nærmere vurdering er det hensiktsmessig å skille mellom kostnader som relaterer seg til selve aksjen (investeringen), jf. avsnitt 6.5.3.2, og kostnader med tilknytning til aksjeinntekten, jf. avsnitt 6.5.3.3 ...»*) og 6.5.3.3.

rette eller som forhøyet inngangsverdi ved gevinst-/tapsberegningen. Da kan det etter nemndas oppfatning heller ikke gis fradrag for kostnader forbundet med forsøk på å oppnå en slik posisjon.

5.3.4.5 Oppsummering

Dersom ordlyden i § 6-24 isolert legges til grunn, kan det som nevnt tale for å innrømme fradrag. Det er likevel klart at spørsmålet ikke løses av bestemmelsen, og ordlyden kan derfor ikke alene være avgjørende.

Av punkt 3.3.5 fremgår at det sentrale for vurdering av aktiveringsplikt for transaksjonskostnader, er tilknytningen til selve ervervet. Ved mislykket oppkjøp er kostnaden ikke tilknyttet noe erverv eller investering, og det er ingen kostpris å aktivere kostnaden på. Nå er det ved mislykket oppkjøp ikke egentlig spørsmål om aktiveringsplikt, men derimot rekkevidden av fradragsretten etter § 6-24 (1). Det er likevel av betydning at selve begrunnelsen for å nekte fradrag for transaksjonskostnader – kostnadens tilknytning til selve ervervet – bortfaller når aksjer ikke er ervervet. Det kan tale for at kostnadene er fradragsberettigede hvor det ikke foreligger erverv. Utenfor fritaksmetoden vil kostnadene ved mislykket oppkjøp være fradragsberettigede da de ikke er tilknyttet noe erverv, og når grensedragningen skal trekkes på samme måte innenfor fritaksmetoden, taler det for samme løsning.

Til støtte for direkte fradragsrett er også uttalelsene i forarbeidene om at det tradisjonelle skillet mellom aktiveringsplikt og direkte fradrag skal gjelde også innenfor fritaksmetoden, og at grensedragningen er vel kjent i ligningspraksis og ikke reiser nye tolkningsspørsmål.¹⁸⁹ Når de aktuelle kostnader var fradragsberettigede før innføring av fritaksmetoden (og er det utenfor fritaksmetoden), taler det for at resultatet må bli det samme nå. Det minnes om at forarbeidene kun diskuterer fradragsretten under forutsetning av at det er ervervet aksjer, samt at det er uttalelser i forarbeidene som kan tas til inntekt for at de aktuelle kostnader ikke er fradragsberettigede. Uttalelsenes rekkevidde ved mislykket oppkjøp bør derfor ikke overdrives.

I tillegg til at Skattedirektoratets tolkning vil skape en ny grensedragning, gir den også andre utfordringer. For det første vil det by på bevismessige utfordringer hvor det er uklart om skattyter planla å kjøpe aksjer eller innmat. Dersom skattyter planla aksjekjøp, vil kostnadene ikke komme til fradrag, mens kostnadene vil være fradragsberettigede ved påtenkt innmats-transaksjon. For det andre oppstår spørsmålet om hvordan kostnaden skal behandles hvor aksjene i utgangspunktet ikke omfattes av fritaksmetoden, men hvor vilkårene vil inntre over tid. For eksempel vil det gjelde aksjer i normalskatteland utenfor EØS, hvor skattyter for å kom-

¹⁸⁹ Ot.prp.nr.1 (2005-2006) pkt. 15.3.

me inn under fritaksmetoden «*sammenhengende de to siste årene frem til innvinningstidspunktet har eid minst 10 prosent av kapitalen og hatt minst 10 prosent av stemmene som kan avgis på generalforsamlingen i selskapet mv.*», jf. § 2-38 (3) b. Her må det tas stilling til om kostnadene ved mislykket oppkjøp vil være fradragsberettigede fordi de ikke ville vært omfattet av fritaksmetoden i utgangspunktet, eller om fradragsrett må avskjæres fordi det var sannsynlig at aksjene ville blitt omfattet av fritaksmetoden på sikt.¹⁹⁰

Mot fradragsrett kan som sagt anføres at det aldri var aktuelt å innføre fradragsrett for kostnader av typen ervervs- og realisasjonskostnader. Kostnadstypen styrer i så fall fradragsretten, uavhengig av om oppkjøpet gjennomføres eller ikke. Det kan også anføres at skattyter ikke bør stilles bedre når det gjelder fradragsrett hvor oppkjøpet mislykkes.

Situasjonen er usikker og uavklart, men forhåpentligvis kan behandlingen av de to nemndsavgjørelsene i domstolene gi veiledning for tolkningen av § 6-24 ved mislykket oppkjøp. Etter min oppfatning bør kostnadene kunne fradras da det synes å være det resultatet som er mest naturlig etter ordlyden i § 6-24, samt det faktum at selve begrunnelsen for å nekte fradrag for transaksjonskostnader bortfaller når det ikke foreligger erverv.

5.3.4.6 Situasjonen for selger

Når det gjelder behandling av kostnadene hos selger, vil situasjonen være noe annerledes. Ved mislykket salg, vil selger fortsatt være i besittelse av de aktuelle aksjer. Det innebærer at spørsmålet om § 6-24 (1) kun kommer til anvendelse etter at man har ervervet aksjene, er uten betydning. Her er jo skattyter rent faktisk eier av aksjene, og har også vært eier hele veien mens kostnadene ble pådratt. Spørsmålet er imidlertid også her om § 6-24 (2) avskjærer fradragsretten for kostnader som ved gjennomført salg ville vært omfattet av § 6-24 (2), og dermed kostnadene er fradragsberettigede ved mislykket oppkjøp, må de også være det ved mislykket salg.

¹⁹⁰ Revheim og Bjotveit (2014).

6 Avslutning

Som drøftelsen av de tre hovedproblemstillingene har vist, oppstår det en rekke skattemessige problemstillinger vedrørende transaksjonskostnader ved helt eller delvis kjøp/salg av aksjeselskap. Når oppgavens tema er skattemessig behandling av transaksjonskostnader ved aksjekjøp- og salg, er det etter min oppfatning essensielt at alle de tre problemstillingene drøftes, for å få oversikt over de ulike problemstillinger som oppstår i praksis. Med omfangsbegrensning har det vært krevende å få behandlet alle de ulike spørsmål, men håpet er at de er behandlet med den nødvendige bredde og grundighet.

Oppgavens punkt 3 er en forsøksvis fremstilling av den nærmere grensedragningen mellom direkte fradragsberettigede kostnader, og kostnader som enten må aktiveres eller inngå i gevinst-/tapsoppgjøret. Fokus har vært på å prøve å fastlegge nærmere hvilke kriterier som gjelder for grensedragningen, snarere enn å drøfte konkrete kostnadstyper inngående. Etter mitt syn er det mest interessant med dette som hovedfokus, da det som vist vil kunne variere fra tilfelle til tilfelle om en kostnad kan fradras eller ikke. Det må likevel understrekes at det for mange kostnadstyper vil være mer eller mindre klart at de er aktiveringspliktige, og vice versa. Som nevnt har fokus i stor grad vært på kjøpers kostnader.

Når det gjelder oppgavens punkt 4, har det vært en utfordrende øvelse å få oversikt over problemstillingene som oppstår i forbindelse med belastning av målselskapet. For det første skyldes det rettskildebildet på området. Det foreligger så vidt meg bekjent ingen rettspraksis vedrørende de skattemessige spørsmål som oppstår, og temaet er også beskjedent behandlet i litteraturen. Noen uttalelser og drøftelser finnes, men noen helhetlig oversikt har ikke vært å oppdrive. Santech-dommen gjelder problemstillingen i et nøtteskall når det gjelder utbyttespørsmålet, men tema der er den selskapsrettslige behandlingen, og som redegjørelsen har vist er det usikkert om kriteriet om klar særfordel kan legges til grunn skatterettslig. For det annet har det vært utfordrende at det oppstår spørsmål både om utbytte og fradragsrett for den samme kostnaden. Det har vist seg krevende å skille mellom tilordnings-, utbytte- og fradragsspørsmål, og videre hvilke kriterier som gjelder for de ulike vurderingene. Det er etter min oppfatning viktig å skille tydelig mellom problemstillingene og de ulike vurderingstemaene, og en stor del av jobben har gått med til dette. Det blir fort uoversiktlig når det tales om Santech-dommens betydning for målselskapets fradragsrett o.l. En må holde fast ved de prinsipielle utgangspunkter, og ta utgangspunkt i vilkårene og kriteriene for hhv. utbyttespørsmålet og fradragsspørsmålet ved de ulike vurderingene. I og med at problemstillingene ikke er fremstilt samlet noe sted, er det også en fare for at uttalelser om én problemstilling, kan få konsekvenser for en annen, uten at dette egentlig er tilsiktet.

For transaksjonsadvokater er spørsmålet om kostnadsbelastning av målselskapet svært relevant, og det vil ikke være overraskende om det trås feil når kostnadene skal plasseres i en hektisk transaksjonshverdag. Dette gjelder ikke minst når en vet at selger i stor grad er interessert i at målselskapet plukker opp regningen for kostnader i forbindelse med salgsprosessen. Det synes vanskelig å lovregulere området ytterligere. Lovbestemmelsene ligger der, men det må nødvendigvis bero på konkret skjønn både hvorvidt kostnaden må anses som utbytte, og hvorvidt den kan fradras. Trolig må nærmere avklaring komme via praksis, og særlig interessant vil det være å se hvilket kriterium som eventuelt legges til grunn for den skattemessige utbyttevurderingen. Videre om det kan etableres noen sammenheng mellom utbytte- og fradragsspørsmålet, f.eks. på den måten at dersom kostnaden ikke utgjør utbytte, må også selskapet ha fradragsrett for kostnaden. Det understrekes imidlertid igjen den forskjell det er på de to vurderingene, og at spørsmålene prinsipielt må vurderes hver for seg.

Avklaring gjennom rettspraksis synes å være nærmere forstående når det gjelder spørsmålet om fradragsrett for kostnader som ville vært omfattet av skatteloven § 6-24 (2) ved gjennomført oppkjøp. De to nemndsavgjørelsene er bragt inn for tingretten, og det blir spennende å følge utviklingen på området. Her kan man også lettere tenke seg lovgiveraktivitet, og da på den måten at det avklares hvorvidt begrensingen i § 6-24 (2) forutsetter at det faktisk er gjennomført erverv/realisasjon.

Litteraturliste

- Aabø-Evensen (2011) Ole Kristian Aabø-Evensen, Om oppkjøp av selskaper og virksomhet, Universitetsforlaget, 2011.
- Aarbakke (1990) Magnus Aarbakke, *Skatt på inntekt*, 4. utgave, Universitetsforlaget, 1990.
- Aarbakke m.fl. (1999) *Aksjeloven og allmennaksjeloven*, Magnus Aarbakke ... [m.fl.], 2. utgave, Universitetsforlaget, 2004.
- Almvik m.fl. (2000) Fred-Ove Almvik, Vegard Kristiansen og Anders Myklebust, *Bedriftsbeskatning i praksis*, Oslo, 2000.
- Andenæs (2009) Mads Henry Andenæs, *Rettskildelære*, 2. utgave, Oslo, 2009.
- Bedrift, selskap og skatt* (2010) *Bedrift, selskap og skatt*, Fredrik Zimmer ... [m.fl.], 5. utgave 2. opplag, Universitetsforlaget, 2010.
- Bedrift, selskap og skatt* (2014) *Bedrift, selskap og skatt*, Fredrik Zimmer ... [m.fl.], 6. utgave, Universitetsforlaget, 2014.
- Berge (2011) Stig Berge, Hilde L. Krogh og Anne Taran Tjølsen, *Utbytte*, 3. utgave, Den norske Revisorforening, 2011.
- Dramstad (2011) Remi Christoffer Dramstad, *M&A Break fee-klausuler i et norsk perspektiv*, I: Tidsskrift for forretningsjus, nr. 3 (2011) s. 155-192.

- Folkvord (2013) Benn Folkvord, *Utbytte*, 1. utgave, Gyldendal Norsk Forlag, 2013.
- Førde (2014) Ingrid Midtun Førde, *Skattemessig behandling av transaksjonskostnader ved fisjoner og fusjoner*, I: Skatterett, Tidsskrift for skatt og avgift, nr. 3 (2014), s. 191-212.
- Gjems-Onstad (2001) Ole Gjems-Onstad, *Norsk bedriftsskatterett*, 5. utgave 1. opplag, Gyldendal Norsk Forlag, 2001.
- Gjems-Onstad (2003) Ole Gjems-Onstad, *Norsk bedriftsskatterett*, 6. utgave, Gyldendal Norsk Forlag, 2003.
- Gjems-Onstad (2012) Ole Gjems-Onstad, *Norsk bedriftsskatterett*, 8. utgave, Gyldendal Norsk Forlag, 2012.
<http://rettsdata.no/direkte?grlink=gBEDRI FTSSKATTERETT2012z2DKOM>
- Hauge (2014) Harald Hauge, *Fradragsrett for oppkjøpskostnader*, I: Høyt skattet, festskrift til Frederik Zimmer, Universitetsforlaget (2014), s. 277-298.
- Hovland & Kvifte (1999) Øyvind Hovland og Steinar S. Kvifte, *Utgifter til oppkjøp av selskap*, I: Revisjon og regnskap nr. 4 (1999) s. 48-55.
- Jansen (2003) Jan B. Jansen, *Skattemessig behandling av oppkjøps- og integrasjonskostnader*, I: Skatterett, Tidsskrift for skatt og avgift, nr. 3 (2003), s. 227-247.

Revheim og Bjotveit (2014)

Stian Roska Revheim og Synne Bjotveit, *Skattemessig fradragsrett for transaksjonskostnader*, I: Revisjon og regnskap nr. 2 (2014) s. 48-52.

Stoveland (2014)

Per Helge Stoveland, *Rettsdata note 144 til skatteloven*, 2014.

http://abo.retsdata.no/browse.aspx?bid=direct&s_terms=skatteloven&sDest=gL19990326z2D14z2EzA72z2D38#gN19990326z2D14z2E144

Zimmer (2014)

Fredrik Zimmer, *Lærebok i skatterett*, 7. utgave, Universitetsforlaget, 2014.

Forarbeider

NOU 1992:29 s. 38

Lov om aksjeselskaper.

Ot.prp.nr.36 (1993-1994) s. 66

Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven).

Ot.prp.nr.23 (1996-1997) s. 48

Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven).

Ot.prp.nr.1 (2004-2005)

Skatte- og avgiftsopplegget 2005 – lovendringer.

Ot.prp.nr. 1 (2005-2006)

Skatte- og avgiftsopplegget 2006 – lovendringer.

Lovregister

1976:	Lov om aksjeselskaper (aksjeloven), av 4. juni 1976 nr. 59.
1991:	Lov om særregler for beskatning av selskaper og selskapsdeltakere (selskapsskatte- loven), av 20. juli 1991 nr. 65.
1997:	Lov om aksjeselskaper (aksjeloven), av 13. juni 1997 nr. 44.
1999:	Lov om skatt av formue og inntekt (skatte- loven), av 26. mars 1999 nr. 14.

Domsregister

Rt. 1922 s. 436
Rt. 1925 s. 1009
Rt. 1926 s. 179
Rt. 1981 s. 256
Rt. 1991 s. 1182
Rt. 1993 s. 1012
Rt. 2005 s. 1434
Rt. 2007 s. 1822
Rt. 2008 s. 794
Rt. 2009 s. 1473

Utvalget, øvrige uttalelser, avgjørelser mv.

UTVALGET

Utv. 1993 s. 495

Utv. 2002 s. 1006

Utv. 2012 s. 327

Utv. 2013 s. 227

Utv. 2013 s. 1181

ØVRIGE UTTALELSER, AVGJØREL- SER MV:

Lignings-ABC (2014)

SKN-2008-77

Skatteklagenemnda for storbedrifter
(2013), vedtak 14. januar 2014.

http://abo.rechtsdata.no/browse.aspx?grid=367033&terms_and=SKN-2008-77&sDest=gUTVz2D2013z2D277QQQ31#gUTVz2D2013z2D277QQQ31

Skatteklagenemnda for petroleumsskatt,
vedtak 16. desember 2013

<http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Vedtak/Klagekjennelser-etter-petroleumsskatteloven/?Isxsb=AvgittDate>

